

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1879. Andra Kammaren. N:o 16.

Måndagen den 3 Mars.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen hållna sammanträde; och leddes dervid förhandlingarne till en början af Herr vice Talmannen.

§ 1.

Förekom till afgörande Stats-Utskottets utlåtande N:o 10, angående reglering af utgifterna under riksstatens Fjerde hufvudtitel.

Punkten 1.

I anledning af Kongl. Maj:ts förslag, att under titel »Artilleri- och ingenjör-högskolan» måtte uppföras å Fjerde hufvudtiteln, näst efter anslaget till krigshögskolan, ett nytt anslag å kronor 45,366: 50 samt att, vid bifall härtill, anslaget till försvarsverket till lands i allmänhet skulle med samma belopp minskas, hade Utskottet i förevarande punkt hemställt,

Om utbrytande af anslaget för artilleri- och ingenjörhögskolan.

att berörda nådiga framställning icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Beträffande denna hemställan anförde

Herr von Rehausen: Den fråga, som här nu föreligger, angår endast öfverflyttning af ett anslag från en titel till en annan. Den kunde på denna grund synas vara af mindre vigt, men jag tror likväl, att den dock eger sin betydelse. Det vore nemligen af ganska stor betydelse, om Riksdagen nu, utan bindande skäl, afslöge det ifrågasatta anslaget. Då Herr Statsrådet och Chefen för Landtförsvars-departementet, såsom mig synes, på ett ganska tydligt sätt, ådagalagt, att artilleri- och ingenjör-högskolan icke har mer gemenskap med Arméförvaltningens artilleridepartement än krigs- och krigshögskolorna, borde väl samma princip göra sig gällande med afseende å den förra som de senare, och densamma sålunda i

Andra Kammarens Prot. 1879. N:o 16.

Om utbrytande af anslaget för artilleri- och ingenjörhögskolan. staten öfverföras från artilleridepartementet och upptagas såsom särskildt anslag under en sjelfständig titel.

Erkänner man således, att en sådan förändring är både ändamålsenlig och principenlig, kan jag icke heller finna något skäl, hvarför man skulle afslå den af Kongl. Maj:t gjorda framställningen.

(Forts.)

Utskottet har anfört två skäl för sitt afslag. Hvad beträffar det ena af dessa skäl, enligt hvilket Utskottet »förestält sig» att ett bifall till berörda framställning »otvifvelaktigt skulle till en kommande riksdag framkalla förslag om uppförande af aflöning till en ny chefsplats» så förstår jag icke — då i hvilket fall som helst sjelfva anslaget till ifrågavarande högskola komme att förblifva orubbadt — hvad som skulle hindra Kongl. Maj:t att till en kommande Riksdag aflåta en proposition i detta syfte, derest Kongl. Maj:t finner sådant nödigt; och då står det ju i Riksdagens skön att bifalla eller afslå denna proposition.

Det andra af de skäl Utskottet anfört är, att »Utskottet funnit det olämpligt att till Arméförvaltningens civila departement, hvars indragning blifvit af löneregeringskomitén ifrågasatt, nu öfverflytta nya bestyr». Vål är det sant, att vid Arméförvaltningens förestående omreglering det civila departementet möjligen kan komma att indragas, men äfven om så skulle ske, måste väl de stora och vidt omfattande bestyr, som nu tillhöra detsamma, öfverflyttas till andra myndigheter, och någon synnerlig svårighet bör väl icke då möta att åt dem jemväl uppdraga befattningen med detta lilla bestyr, hvilket i jemförelse med de öfriga ju är att anse såsom en ren obetydlighet.

Svagheten i de skäl, Utskottet sålunda framhållit, synas mig göra att ett afslag på Kongl. Maj:ts proposition skulle tyda på ett motsägelsebegär i allt, både stort och smått; det skulle tyda på en ställning till Regeringen, som jag väl knappast tror att Kammarerna har någon anledning eller önskan att intaga. Och just häruti har frågan enligt min uppfattning sin egentliga betydelse.

I det allmänna som det enskilda lifvet gäller rätt ofta den satsen, att man just i obetydligheter, i småsaker om man så vill, kan genom tillmötesgående gifva bevis på vänskap och förtroende; och jag skulle tro, att just i en fråga sådan som den förevarande denna sats skulle ega sin fulla tillämpning, samt att ett bifall i denna fråga skulle visa god vilja och tillmötesgående.

Jag anhåller därför, på nu anförda skäl, om proposition på bifall till Kongl. Maj:ts förslag och afslag å Utskottets hemställan.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Den siste talaren har ansett, att de skäl Stats-Utskottet anfört mot bifall till Kongl. Maj:ts proposition skulle väga allt för litet. Jag, för min del, tror icke, att, om man granskar dessa skäl, de väga så litet. Vål anser jag icke frågan ega någon stor betydelse, men jag kan icke heller tänka mig, att den är af den beskaffenhet, att det kan vålla minsta olägenhet,

om Stats-Utskottets förslag bifalles. Det förhåller sig som Utskottet har sagt, att, derest Kongl. Maj:ts proposition i denna del skulle vinna bifall, bestyret med detta anslag till artilleri- och ingenjörhögskolan omedelbarligen skulle öfverflyttas på Arméförvaltningens civila departement, och vid det förhållandet att, såsom bekant, detta embetsverk snart kommer att omregleras samt berörda departement, som blifvit af Löneregeringskomitén förslaget att indragas, jemväl efter all sannolikhet kommer att upphöra, torde det icke vara skäl att bifalla en framställning i nu föreslagna rigtning, förr än denna omreglering verkstälts, helst framställningen, om den bifölles, helt naturligt skulle komma att försvåras af komiterades förslag.

Om utbrytande af anslaget för artilleri- och ingenjörhögskolan.

(Forts.)

Jag kan således icke föreställa mig, att ett uppskof med denna fråga skulle medföra den ringaste olägenhet, och då ju saken icke är af någon större betydighet, kan ett anstånd med den ifrågasatta omföringen af anslaget, på sätt Utskottet föreslagit, mycket väl försvaras. Då härtill kommer, att Kongl. Maj:t icke ansett det vara nödvändigt att föreslå en chef i sammanhang med den nya förändringen, lär det väl icke kunna vara någon olägenhet, om ifrågavarande högskola förvaltas såsom hittills varit fallet och med den chefsbefattning, som den nu har.

Jag yrkar bifall till Stats-Utskottets förslag.

Chefen för Kongl. Landtförsvarsdepartementet, Herr Statsrådet Rosensvärd: Då jag nu vid behandlingen af föreliggande utlåtande för första gången har ordet, ber jag att i all korthet få förutskicka några anmärkningar med anledning af samma utlåtande i dess helhet. Den något hårdhända behandling — om jag får begagna ett sådant uttryck, utan att dermed mena något ondt — som Kongl. Maj:ts framställningar angående fjerde hufvudtiteln varit utsatta för, har helt naturligt icke kunnat vara särdeles uppmuntrande för mig, såsom målsman för ifrågavarande hufvudtitel. Men jag ber få säga, och jag hoppas, att såväl Stats-Utskottets ledamöter som öfriga medlemmar af denna Kammare, hvilka tagit närmare kännedom om Kongl. Maj:ts proposition, skola hafva funnit, att samma proposition i allmänhet och jemväl hvad angår nu föreliggande hufvudtitel blifvit med profning och omsorg uppgjord. Till och med sådana anslag, som af Riksdagen blifvit förut beviljade, hafva icke blifvit äskade att nu utgå, och i öfrigt har man sökt att så vidt möjligt på förhand undanskjuta allt, som icke ansetts vara af behovet oundgängligen påkalladt. Äsigterna kunna vara temligen olika. För min del hyser jag den öfvertygelsen, att alla de behof, som nu blifvit för Riksdagen anmälda, varit af synnerlig vigt, och den Kongl. propositionen, på samma gång den medgifvit, att, för att få statsregleringen att gå ihop, behovet utaf ökade inkomster gjort sig gällande, har likväl icke kunnat anse den tillfälliga för lägenheten i afseende å statsregleringen vara sådan, att viktiga institutioners utveckling och fortgång af den anledningen borde i vä-

*Om utbrytande
af anslaget för
artilleri- och
ingenjörhög-
skolan.*

(Forts.)

sentlig mån stå tillbaka. Jag anser för min del de föremål, som höra till denna hufvudtitel, vara af så stor betydelse — och hade de icke så stor betydelse, då, mine herrar, vet jag ej, hvartill denna hufvudtitel skulle tjena — att jag, stödd på hvad jag nu haft äran yttra, tager mig friheten förklara, att jag icke af de skäl, som af Utskottet blifvit framlagda, kunnat finna de anslagsfordringar, som gjorts, vara vare sig onödiga eller öfverflödiga. Jag ber att få säga detta nu, för att icke mer än en gång under aftonens lopp i detta fall taga uppmärksamheten i anspråk.

Jag vill härefter öfvergå till den nu föredragna punkten. Det har redan af en annan talare blifvit anmärkt, att fråga endast är om öfverflyttande af ett anslag eller ett penningebelopp, afsedt till underhåll af ett militärläroverk, från en titel till en annan. Det är sålunda en helt obetydlig fråga, såsom man ser. Afsigten dermed har jemväl blifvit ganska klart framhållen och den är ju endast att, så vidt möjligt är, i detta fall bringa reda i statsräkenskaperna äfvensom i hufvudtiteln. Jag erkänner, att åtskilligt härutinnan kan återstå; men det är ju alltid godt att taga ett steg på den banan. För dem, som icke äro dess mera bevandrade å budgetens område, är det icke så lätt att finna, att staten verkligen underhåller ett läroverk för utbildande af artilleri- och ingenjörbefäl, ty någon sådan titel finnes icke. Man finner på riksstaten krigsskolan, för officersbildningen i allmänhet, och den s. k. krigshögskolan för generalstaben och mera omfattande allmänna militära vetenskaper; men den nu ifrågasatt skolan kan man svårigen få reda på, när den är inbegripen under ett anslag för materielen, något som icke är rätt lämpligt. De skäl, som anförts emot det ifrågasatta öfverförandet af anslaget, hafva redan blifvit af en annan talare bemötta, och jag vill dertill endast lägga, att skulle verkligen förhållandena blifva sådana, att en särskild chef med särskild lön skulle erfordras för det ifrågasatt läroverket — icke blir väl detta behof större eller mindre, därför att läroverksanslaget är uppfördt under en särskild rubrik å statsregleringen eller är inbegripen under rubriken försvarsverket i allmänhet.

Hvad beträffar den ifrågasatta indragningen af Arméförvaltningens civila departement, så vill det synas, som om det ej kan hafva den minsta inverkan på embetsverkets blifvande organisation, om ifrågasatt till den stora fjerde hufvudtiteln i dess helhet jemförelsevis lilla summa utbetalas från den ena eller andra afdelningen.

Någon synnerlig vikt har således ej denna fråga, men jag har ansett mig böra yttra dessa ord, på det att de ledamöter i Kamraren, hvilka kanske ej tagit närmare kännedom om det statsrådsprotokoll, hvilket åtföljt Kongl. Maj:ts proposition, skulle få veta, att denna fråga icke blifvit framlagd i annan afsigt än att bringa ordning och reda i budgeten genom att åstadkomma öfverensstämmelse mellan anslagen för de militära läroverken.

Friherre Leijonhufvud: Jag är förekommen af Herr Statsrådet och Chefen för Landtförsvarsdepartementet och har egentligen ingenting att tillägga. Frågan eger ej någon stor betydelse, men då den föreslagna åtgärden skulle bringa ordning och reda i räkenskaperna och möjligen en lättare öfversigt af budgeten, hvilket Riksdagen alltid eftersträfvat, så måste förändringen anses nyttig och jag anhåller om bifall till Kongl. Maj:ts proposition i denna punkt.

Om utbrytande af anslaget för artilleri- och ingenjörhögskolan.

(Forts.)

Herr Carl Ifvarsson: Det är visserligen sant, att frågan ej inverkar på anslagets belopp, som i hvilket fall som helst skulle blifva detsamma, men de skäl för afslag, Stats-Utskottet anført, anser jag för min del tillräckligt talande. Det ser föga betydelsefullt ut, om ifrågavarande läroverk får särskild rubrik på hufvudtiteln, men af statsrådsprotokollet synes det, att en ny chefsbefattning ligger bakom. Frågan om anslag dertill har visserligen nu fått anstå, men det kan ej dröja länge, förrän denna anslagsfråga af regeringen bringas på tal. Den föreslagna förändringen saknar således ej sin betydelse, i synnerhet som Arméförvaltningen står under omorganisation, och omflyttningar af göromålen mellan de olika departementen derföre ej äro lämpliga, såsom Utskottet äfven framhållit.

Då Herr Statsrådet och Chefen för Landtförsvarsdepartementet förutskickat en förklaring, som afser hela hufvudtiteln, så ber äfven jag, som på afdelningen deltagit i hufvudtiteln behandling, att få förutskicka några ord till försvar för Stats-Utskottet. Jag misskänner ingalunda de sträfvanden, Herr Krigsministern denna gång visat, derutinnan att en mängd anslag, hvilka blifvit af vederbörande embetsverk ifrågasatta, nedprutats eller alldeles slopats. Jag anser det mycket berömligt, att han försökt maka åt så mycket som möjligt. Jag kan äfven föreställa mig i hvilken svår ställning han kommit genom att nedsätta anspråken i så hög grad som skett samt att, om än han velat, han likväl ej vågat gå längre. Jag tror derföre, att Riksdagen gifver honom ett ganska godt stöd uti hans sparsamhetsiver, ty en annan gång kan det vara välgörande att veta, det Riksdagen under svåra penningtider ej vill bevilja andra anslag än sådana, som äro oundgängligen nödvändiga. På afdelningen och äfven i Stats-Utskottet var man af den åsigten, att under nuvarande svåra tider statsutgifterna böra nedprutas så mycket göras kan utan att skada samhället.

Det är detta som utgör ett genomgående motiv för Utskottets tillgöranden. oberäknadt de särskilda motiv, som i ett och annat hänseende förekomma, rörande denna hufvudtitel.

På grund af dessa omständigheter vågar jag anhålla om bifall till den föreslagna punkten och kommer säkert att af samma skäl yrka bifall till en och annan af de efterföljande punkterna. Det sammanlagda beloppet af alla de viktagna nedprutningarna bildar ett ej obetydligt kapital, som naturligtvis inverkar på statsregleringens uppgörande.

Om utbrytande
af anslaget för
artilleri- och
ingeniörhög-
skolan.
(Forts.)

Grefve Björnstjerna: Äfven jag finner helt naturligt, att under för handen varande omständigheter all möjlig hushållning med statsmedlen bör iakttagas. Men jag tillåter mig som den siste värde talaren att uttala min tanke om *sättet* att hushålla. Jag tror icke att landet befinner sig i ett så bedröfligt tillstånd, att vi böra afstå från att hålla försvarsverket i godt stånd. Jag hoppas således, att åtskilliga af de nedsättningar, Stats-Utskottet föreslagit, icke skola blifva af Kammaren bifallna.

Hvad nu särskildt angår denna punkt, är den visserligen af så godt som intet värde. Det är endast fråga om en öfverflyttning af ett redan befintligt anslag från en utgiftstitel till en annan, således endast att bringa ordning i en olämplig redogörelse. Från denna synpunkt förtjenar förslaget emellertid allt afseende. Utskottets liksom den senaste talarens skäl till afslag å Kongl. Maj:ts proposition i denna del förefaller mig deremot mindre talande. Utskottet antar nemligen att ett bifall till den nu gjorda framställningen troligen skulle till en kommande Riksdag framkalla begäran om anslag till en chef för ifrågavarande läroverk. Hvad hinder finnes för en sådan framställning redan nu? Antingen skolan står på artilleriets stat eller uppföres själfständigt, torde det vara lika nödvändigt, att en chef der finnes. Om artilleriet då behöfver alla sina officerare, och icke kan afstå en af dem till skolan, är det mer än troligt, att regeringen kommer att begära särskildt anslag för chef, vare sig att anslag uppföres på det ena eller andra stället.

Det gläder mig emellertid, att Utskottet icke bifallit Herr Carl Anders Larssons hemställan i denna del. I 4:de punkten af hans märkvärdiga motion heter det: »På 4:de hufvudtiteln anser jag, att följande besparingar kunna göras, och yrkar fördenskull, att nedan-nämnda summor måtte afgå från den på i fråga varande hufvudtitel äskade summan:» — hvarefter åtskilliga anslagstitlar uppräknas, uppgående till 1.460,000 kronor, hvilka motionären anser böra strykas; bland dessa ingår äfven hela detta anslag.

Herr Carl Anders Larsson har således ansett detta anslag vara ett nytt i stället för att det är på skillingen detsamma som i många år varit uppfördt i riksstaten. Man skulle nästan vara frestad tro, att Herr Carl Anders Larsson icke gjort sig besvär att genomläsa Kongl. propositionen, då han kunnat komma fram med någonting sådant. Utskottet har icke heller fäst afseende vid denna del af motionen.

Då emellertid denna i andra afseenden synes hafva vunnit så mycket afseende i Utskottet, tillåter jag mig att med några ord granska de skäl, motionären framhållit för de stora besparingar han velat göra å 4:de hufvudtiteln.

Det första skälet är naturligtvis statsbristen, dervid jag intet har att anmärka, så vida man icke sparar så att man skadar sig själf; de öfriga skälen äro så mycket underhålligare.

Det första är: »att, efter omröstningen i härordningsfrågan på

förra riksdagen, man kommit till full visshet om att, sedan militärbefällets löner och pensioner blifvit så betydligt höjda, det numera sannolikt aldrig kommer på tal om ny härordning och skattejemkning inom vårt land». — Detta är en af dessa beskyllningar, som denne värde talare plägar framkasta mot olika tänkande utan ringaste skäl. Jag tror mig känna till armén litet bättre än Herr Carl Anders Larsson och jag vet, att armén på det lifligaste önskar en ny härordning, att arméns officerare, om det berodde på dem, gerna skulle låta grundskatterna fara, om dermed kunde vinnas ett betryggande försvar. Märk väl ett *betryggande*, och man må ursäkta, om arméns officerare icke ansågo det förslag, som vid sista riksdagen framlades, vara betryggande.

Det andra af Herr Carl Anders Larsson framställda skälet är, »att man vid senaste statsrevision kom till den sorgliga erfarenheten, att någon ordnad mobiliseringsplan icke finnes inom krigsstyrelsen uppgjörd, utan att vårt land svärfvar i samma fara, i fall en fiende skulle anfalla oss, som Frankrike då dess styresman förklarade krig mot Tyskland», och såsom stöd därför åberopar den värde motionären en skrivelse från Statsministern till Herrar Revisorer, som skulle innehålla, att ingen mobiliseringsplan finnes.

Om man slår upp revisionsberättelsen, finner man dock, att det icke förhåller sig så. I den åberopade skrifvelsen står ganska tydligt, att Regeringen ansett, att Herrar Revisorer icke hade något med mobiliseringsplanen att göra. För min del tror jag, att Regeringen deri har mycket rätt. Herrar Revisorer hafva rättighet att granska statsutgifterna och medlens användande, men jag betvivlar, att de äro behörige att granska, huru Kongl. Maj:t, i händelse af krig, ämnar sammandraga eller ordna sina trupper.

Att en mobiliseringsplan, sådan man i andra länder eger, här är nästan omöjlig att uppgöra, är deremot gifvet, då dels hela vår armés förläggning är sådan, att den icke tillåter en hastig sammandragning till tidsenliga, af alla vapenslag sammansatta fördelningar, dels att, då någon värnpligtslag icke finnes, ingen kan uppgifva huru eller huru fort regementena skola erhålla sitt förstärkningsmanskop: beväringen. Utan detta kunna regementena icke rycka ut.

Dessa båda af den värde motionären framdragna skäl förefalla mig sålunda föga talande; då han icke anfört några andra utan endast förklarar: »*jag tycker*» etc. — då kan man verkligen draga i tvifvelsmål, huruvida han tänkt närmare på den saken.

I motsats till nämnde motionär tillåter jag mig att yrka bifall till hvad Kongl. Maj:t föreslagit i denna punkt.

Härmed var öfverläggningen slutad. Kammarern biföll Utskottets hemställan.

I *punkten 2* hade Utskottet föreslagit:

att Kongl. Maj:ts framställning om uppförande å hufvudtiteln

Om anslag till stipendier för militärveterinärer. af ett nytt årligt anslag å 1,500 kronor till stipendier för militärveterinärer icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Efter föredragning häraf yttrade

Chefen för Kongl. Landtförsvarsdepartementet, Herr Statsrådet Rosensvärd: Utskottet föreställer sig, att de tillfälliga behof af vikarier vid veterinärbeställningarne, som vid kavalleri- och artilleriregementena kunna uppkomma, utan svårighet böra kunna genom tillfälliga anordningar fyllas. Men det är just svårigheten att fylla dessa tillfälliga behof, som framkallat Medicinalstyrelsens förslag, om hvilket fråga varit icke en utan flera gånger; och just derföre att behovet år efter år och allt mer och mer låtit sig kännas, har förslaget nu blifvit för Riksdagen framlagdt. Meningen här är densamma som i fråga om stipendiat och pensionärer vid fältläkarecorpsen. Man har nemligen åsyftat, att dessa militärveterinärstipendiat, som mottagit det lilla arfvodet af 300 kronor, derigenom äfven skola förpligta sig att stå till vederbörandes förfogande och mottaga extra uppdrag. Det är gifvet, att meningen icke kan vara, att de för denna lilla summa skola göra tjenst för andra hela året om, ty i sådana fall får man vidtaga särskilda åtgärder. Med det förläggningssätt, som större delen af vår armé eller den indelta har, inträffa väl icke i allmänhet, d. v. s. på roten, särdeles ofta tillfälliga behof af veterinärer; men vid truppsammandragningar eller om sjukdom uppstår inom en ort, framträder ofta behovet af tillfälligt biträde vid hästsjukvården. Förslaget afser just att fylla dylika tillfälliga behof och ersätta den brist, som kan finnas bland de på stat varande veterinärerne. För närvarande är det rätt illa beståndt härmed, helst vakanserna bland veterinärerne vid kavalleriet och synnerligast bland sqvadronshästläkarne äro högst betydliga. Inom två provinser, Vestmanland och Nerike, går lungrota. Vid det der förlagda husarregementet äro bland 5 sqvadronshästläkarebeställningar 3 vakanta och hafva varit det öfver året. En sqvadronshästläkare är dessutom tillfälligtvis sjuk. Ingen finnes att beordra dit. Vid likartade fall har man försökt att genom enskilda öfverenskommelser få behovet fylt. Ibland har det lyckats, men vanligen har det icke lyckats. Såsom bevis på svårigheterna i detta hänseende ber jag att få nämna, att, då för en tid sedan veterinären vid Konungens lifgarde till häst fick afsked på grund af sin ålder och pensionsrätt, regementets sekundchef sökt att genom enskildt aftal få någon, som ville upprätthålla hästsjukvården under vakanstiden, men att det icke lyckats honom på annat sätt, än att den afskedade åtog sig att mot dagtraktamente sköta om hästarne under tiden, tills platsen blefve åter tillsatt. En och hvar, som har någon kännedom i dessa saker, vet, att behovet af extra veterinärer varit länge erkändt; detta behof har gjort sig gällande icke allenast i år utan äfven under flera föregående år. Man har vändt sig

till Medicinalstyrelsen för att få behövet fylldt, och denna styrelse har sökt anskaffa personer, som vore benägna att åtaga sig tjänstgöringen, men det har i allmänhet mycket sällan lyckats. Medicinalstyrelsen har oftast måst uppmana vederbörande chef att själf söka göra upp saken; och det har visserligen understundom lyckats. För att emellertid nu det skall finnas personer att tillgå, som stå till Medicinalstyrelsens förfogande att, vid inträffande vakanser och tillfälliga förfall bland ordinarie veterinärerne, bestrida tjänstgöringen, har förevarande förslag blifvit framlagd.

Om anslag till stipendier för militärveterinärer.

(Forts.)

Herr Nils Petersson i Runtorp: Ja, här ser man redan följderna af att man pensionerat statens tjänstemän för tidigt. Krigsministern har framhållit, att det uppstått brist på veterinärer; och orsaken härtill beror derpå, att de blifvit pensionsberättigade, men visst icke på någon oförmåga att sköta tjänsten. Jag protesterade med min lilla förmåga så mycket jag förnådade emot, att man skulle gifva embets- och tjänstemän pensioner vid så tidig ålder, och följderna deraf har man nu också redan fått se, ty just af den anledningen måste man tillskapa ännu flere tjänstemän än förut.

Det torde därför vara bäst att göra om författningen så fort som möjligt, och då torde nog tjänstemännen räcka till.

Detta är för mig en ytterligare anledning att yrka bifall till Stats-Utskottets hemställan i denna punkt.

Herr Statsrådet Rosensvärd: Jag skall icke säga många ord. Jag vill blott upplysa, att den afgangne regementsveterinären, hvarom nu är fråga, är sextio år och kan således visserligen anses hafva gjort skäl för sig. Hans vinst på att taga afsked från sin tjänst var visst icke stor, emedan han nu har mycket mindre. Han måste nemligen afstå från inqvartering och dagaförning samt åtnöja sig med 80 procent af sin lön. Hvad antalet af nu befintliga vakanser beträffar, så kommer detta sig kanske mindre af brist på lämpliga personer, utan deraf att sådana personer hafva mera förtjänst på att vara enskildt praktiserande veterinärer på landsbygden än att gå in i statens tjänst, och pensioneringen är naturligtvis icke någon orsak till att tjänsterna icke blifva eftersökta, utan tvärtom.

Grefve Björnstjerna: Jag är hufvudsakligen förekommen af Herr Statsrådet och Chefen för Landtförsvarsdepartementet. Jag ämnade lemna samma upplysningar som han. Regementsveterinären vid lifgardet till häst är öfver 60 år gammal och icke nu mera i ansträngande tjänstgöring användbar. Nog kan han hålla ut så länge det icke är fråga om annat än att gå på Stockholms gator, men att till häst följa regementet, om detta rycker ut, kan han icke. Då så är, torde icke denne man vara för tidigt pensionerad. Hvad sjelfva saken angår, är detta anslag helt och hållet till rusthållarnes fördel; afslås det, blifva hästarne ofta nog vanvårdade. Det före-

Om anslag till stipendier för militärveterinärer.

(Forts.)

faller mig derföre, att Kammaren borde bifalla hvad Kongl. Maj:t föreslagit.

Herr E. G. Boström: Jag vill blott erinra mot den siste ärade talarens yttrande, att rusthållarne skulle hafva de menliga följderna deraf att detta anslag icke beviljades, att vid de berustade regementena finnas flere veterinärer, än som behöfvas, ty der finnas en regementsveterinär på hvarje regemente och en sqvadronshästläkare på hvarje sqvadron. Desse sqvadronshästläkare hafva hvar och en blott 90 à 100 hästar att sköta, under det att, enligt sakkunniges utsago, en veterinär kan hinna med att sköta 300 hästar. Flere veterinärer, än nu finnas, kunna möjligen behöfvas på lifgardet till häst eller artilleriet, men min fulla öfvertygelse är, att, om vederbörande vilja arrangera så, att det nuvarande antalet jemnt fördelas på det hela, behofvet blefve fullständigt tillgodosedt.

Grefve Björnstjerna: Jag nödgas svara ett par ord på Herr Boströms anförande. 1875 års härordningsförslag, som förutsatte att regementena skulle vara ständigt sammandragna i garnison, upptog endast en regementsveterinär på hvarje regemente och en bataljonsveterinär på hvarje bataljon. Men så länge regementena äro förlagda på landsbygden, såsom de nu äro, nödgas man behålla det antal veterinärer, som nu finnes. Jag tillåter mig fästa uppmärksamhet derpå, att det är Riksdagen sjelf och kanske förnämligast denna Kammare, som ansåg att så borde vara, och att således en hästläkare på hvarje sqvadron borde bibehållas; detta af det ganska giltiga skäl att, när sqvadronshästar äro spridda på flera mils omkrets, är det äfven nödvändigt, att en veterinär finnes vid hvarje sqvadron. För rusthållarne är det äfven en stor fördel, att sålunda få nummerhästen hastigt vårdad utan någon ersättning. Om jag minnes rätt, finnas sqvadroner i Småland, som hafva till och med tio mils utsträckning. Inom Lifregementet är området visserligen mindre, dock alltid tillräckligt stort för att påkalla behofvet af särskilda sqvadronsveterinärer. Man kan nemligen icke tänka sig, att t. ex. vid Lifregementets dragoner en enda regementsveterinär skulle kunna sköta hästarne på ett område, som sträcker sig från andra sidan Dalelven till Enköping. I Skåne, der sqvadronerna ligga mycket tätt tillsammans, och der följaktligen allt för många veterinärer taga bort förtjensten för hvarandra, der skulle möjligen någon minskning i antalet kunna ske. I Skåne finnas också redan många sqvadronshästläkarevakanser. Men man kan icke tänka sig, att rytteriets hästläkarevård skulle hafva en särskild organisation i Skåne och en särskild i de öfriga delarne af landet. Det är, såsom Herr Statsrådet redan upplyste, icke blott svårt att få veterinärer, som vilja åtaga sig tillfälliga uppdrag. Det är till och med ganska svårt att få veterinärer, som söka befattningar med fast anställning i statens tjenst, detta icke blott inom

Skåne, der de redan äro för många, utan äfven annorstädes, emedan de dels måste vistas inom sqvadrons stånd, dels ofta blifva kommanderade till exercissqvadronerna, der de då måste ligga i tre månader och i följd deraf blifva af med sin praktik.

Om anslag till stipendier för militärveterinärer.

(Forts.)

De af Kongl. Maj:t föreslagna stipendiaterna äro således ganska behöfliga.

Herr Lasse Jönsson: Jag begärde ordet med anledning af Grefve Björnstjernas yttrande, att sqvadronsveterinärer skulle finnas inom hvarje sqvadrons stånd och att det derföre vore nödvändigt att hafva ett så stort antal sådana. Detta är åtminstone i min ort icke förhållandet, ty vi hafva flera gånger försökt att få en veterinär stationerad inom sqvadronens stånd, men det har man alltid afstyrkt af det skäl, att man fruktade, att veterinären, om han tvingades att bo inom den sqvadron, der han hade sin tjenstgöring, vida hellre skulle begära sitt afsked.

Jag kan icke förstå på hvad sätt detta förslag skulle hjälpa upp saken, och då Första Kammaren redan afslagit Kongl. Maj:ts framställning, yrkar jag för min del bifall till Utskottets hemställan.

Friherre Leijonhufvud: Det är nog en sanning, att Första Kammaren redan afslagit Kongl. Maj:ts hemställan i denna punkt, och jag har icke heller för afsigt att spilla många ord på densamma, men icke desto mindre anhåller jag åtminstone om proposition på bifall till Kongl. Maj:ts framställning.

Efter det öfverläggningen förklarats slutad och propositioner blifvit gifna enligt de gjorda yrkandena, biföll Kammaren Utskottets förslag.

Punkten 3.

Under återopande, hurusom Kongl. Maj:ts nådiga förordning af den 28 December 1844 och Krigskollegii kungörelse af den 30 April 1861 tillerkände de rustande vid samtliga från kavalleri till infanteri förändrade regementen och corpser af den indelta armén slitningsersättning för kommenderingar till garnisonsförstärkning och annan militärtjenstgöring, som icke kunde hänföras till vauliga möten eller förefallande öfningsläger, men att någon sådan ersättning ingenstädes funnes de rustande vid de indelta kavalleriregementena och corpserna tillerkänd, ehuru manskap ur dessa regementen och corpser årligen kommenderades till underbefäls- och hofbeslagsskolor m. m., hade uti en inom Andra Kammaren väckt motion (N:o 13) Herr *Gustaf Carlsson* i Kröcklinge föreslagit, att Riksdagen måtte besluta ej mindre en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan, att Kongl. Maj:t måtte utfärda föreskrift i berörda syfte, än äfven, att ett förslagsanslag af 4,000 kronor årligen ställes till Kongl. Maj:ts disposition för berörda ändamål.

Om slitningsersättning vid kommenderingar ur indelta kavalleriet.

*Om slitnings-
ersättning vid
kommenderin-
gar ur indelta
kavalleriet.*

(Forts.)

Utskottet hade rörande nämnda motion hemställt:

att densamma ej måtte till någon Riksdagens åtgärd föränleda.

Ordet begärdes af

Herr Nordenskjöld, som anförde: Utskottet har i föreliggande punkt afslagit Herr Gustaf Carlssons motion i brist på utredning, ehuru han genom åberopade författningar visat, att de rustande vid samtliga från kavalleri till infanteri förändrade regementen och corpser af den indelta armén tillerkänts slitningtersättning för kommanderingar till garnisonsförstärkning och annan militär tjenstgöring, som icke kunde hänföras till vanliga möten eller förefallande öfningsläger, men att någon sådan ersättning ingenstädes finnes de rustande vid de indelta kavalleriregementena och corpserna tillerkänd, ehuru manskap ur dessa regementen och corpser ärligen kommanderas till underbefäls- och hofslagareskolor m. m., det vill säga att vid ett regemente, der såsom i Småland ena hälften är afsuten och andra hälften berustad, kan den ena rusthållaren få skicka sin grenadier till Karlskrona i garnisonstjenstgöring och därför erhålla slitningsersättning, under det en annan rusthållare utan sådan ersättning får skicka upp sin kusar till Stockholm för att genomgå en kurs i hofbeslagning. Jag tycker för min del, att någon vidare utredning icke skulle vara behöflig, då den ena rustande naturligtvis endast på billighetsskäl kan fordra slitningsersättning lika väl som hans granne.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 4 och 5.

Blefvo jenväl bifallna.

Punkten 6.

*Ang. anslaget
till beväring-
smanskapets
vapenöfning.*

Enligt hvad af statsrådsprotokollet upplystes, hade förslagsanslaget till beväringsmanskapets vapenöfningar, hvilket från och med år 1875 varit uppfördt till 651,000 kronor och för innevarande år höjts till 652,500 kronor under åren 1875—1878 öfverskridits med betydliga belopp, vexlande mellan 328,309 och 577,600 kronor; och ehuru Kongl. Maj:t ansett det kunna antagas, att nedsatta pris på de flesta förnödenheter borde minska denna utgift för närmast kommande år, hade Kongl. Maj:t dock i anslaget äskat en *förhöjning* af 248,000 kronor.

I sammanhang med denna nådiga framställning hade Utskottet till behandling förehäft dels Herr *Carl Anders Larssons* i motionen

N:o 24 gjorda yrkande, att den äskade anslagsförhöjningen icke måtte beviljas, dels två inom Andra Kammaren väckta motioner af Herr *Jonas Jonasson* i Gullaboås (N:o 50) och af Herr *Olof Andersson* i Lyckorna (N:o 96), deri yrkats, bland annat, att nästa års öfningar med andra klassens beväringssmanskaps måtte inställas, dels ock en af Herr *H. Halldin* inom samma Kammare väckt motion (N:o 22), innefattande bland annat det yrkande, att beväringssmanskaps vapenöfningar måtte under nästa år inställas och ej mindre det för andra årets beväringssmanskaps öfvande afsedda belopp, 300,000 kronor, än äfven den af Kongl. Maj:t i beväringssanslaget äskade förhöjning, 248,000 kronor, statsverket besparas.

Ang. anslaget till beväringssmanskaps vapenöfning.
(Forts.)

Utskottet hade, i anledning af alla dessa till dess behandling hänvisade förslag, på anförda skäl gjort följande hemställan:

»att Riksdagen, jemte förklarande, att den utaf Kongl. Maj:t föreslagna förhöjning i anslaget till »beväringssmanskaps vapenöfning» icke blifvit af Riksdagen beviljad, må i underdånighet anhålla att, derest det hittills för anslaget uppförda belopp icke skulle finnas för ändamålet tillräckligt, Kongl. Maj:t täcktes i nåder taga under öfvervägande, huruvida icke förhållandena skulle kunna anses medgifva någon inskränkning i beväringssmanskaps vapenöfningar samt i sådan händelse derom förordna.»

Mot denna hemställan voro, enligt anteckning å utlåtandet, reservationer inom Utskottet anmälda

dels af Grefve *L. af Ugglas*;

dels ock af Herr *M. Nordenfält*, med hvilken Friherre *C. Hochschild* instämt, och som, med ogillande af Utskottets förslag till underdånig skrifvelse, tillstyrkt att Utskottets hemställan i förvarande punkt måtte erhålla denna lydelse:

»att Riksdagen icke må bifalla den af Kongl. Maj:t föreslagna förhöjning i anslaget till »beväringssmanskaps vapenöfning».

Sedan Utskottets förslag blifvit uppläst, yttrade

Herr *Rubenson*: Jag skall taga mig friheten hemställa, att Kammaren måtte besluta, att de två särskilda delar, af hvilka denna punkt består, skola blifva föremål för särskilda beslut inom Kammaren, så att Kammaren särskildt beslutar i afseende å Utskottets hemställan, att Riksdagen måtte förklara, att den utaf Kongl. Maj:t föreslagna förhöjning i anslaget till »beväringssmanskaps vapenöfning» icke blifvit af Riksdagen beviljad, och särskildt fattar beslut om den föreslagna skrifvelsen. Jag gör denna framställning med anledning af den utgång denna fråga fått i Första Kammaren, der

*Ang. anslaget
till beväring-
manskapets
vapenöfning.
(Forts.)*

man nemligen bifallit den förra delen af Utskottets hemställan, men deremot afslagit den ifrågasatta skrifvelsen. Nu har, så vidt jag kunnat förnimma, det varit ett inom Stats-Utskottet rådande bruk att, då Kamrarne i så uppställda punkter, som den nu föreliggande, fatta olika beslut, Stats-Utskottet ansett sig skyldigt att för Kamrarne framlägga förslag till voteringspropositioner, och detta oakadt sedermera under diskussionernas lopp visat sig, att ledamöter af Stats-Utskottet från denna Kammare, och dertill ganska inflytelserika sådana, ansett det riktigaste vara, att icke någon votering skulle ega rum. Följden af ett sådant förfarande har också blifvit den, att åtminstone tvenne gånger under 1877 års riksdag sådana voteringspropositioner blefvo än i den ena, än i den andra Kamraren underkända.

Denna Kammare har nemligen en gång underkänt en af Stats-Utskottet framställd voteringsproposition under 1877 års riksdag, och likaledes Första Kamraren en annan gång. Vid sådant förhållande blef Utskottet nödsakadt att sedermera gå in till Kamrarne med anmälan, att, vid det förhållande att allenast en Kammare godkänt den uppställda voteringspropositionen, frågan för den gången måste anses vara förfallen. Mig förefaller det vara alldeles uppenbart att, då så sker, den Kammare, som godkänt ett förslag till voteringsproposition, hvilket af Medkamraren ogillas, derigenom lider i sitt anseende.

För att förekomma detta, anser jag det rigtigaste vara att, när man, såsom i detta fall, vet, att den ena Kamraren icke vill vara med om den föreslagna skrifvelsen, fatta på förhand ett sådant beslut, att Stats-Utskottet icke behöfver anse sig pligtigt att inkomma med förslag till voteringsproposition i ämnet. Det är ju klart, att man bör så mycket som möjligt undvika alla obehöfliga konstitutionella konflikter, det må nu vara mellan Regering och Riksdag eller mellan Riksdagens båda Kamrar inbördes. Nu vet jag visserligen, att man kan framkomma med den invändningen, att här icke är fråga om annat än ett vilkor för ett anslag, och att ett dylikt vilkor är af den beskaffenhet, att ett beslut om detsamma från ena Kamraren bör föranleda gemensam omröstning. Jag medgifver, att ur formel synpunkt denna invändning kan vara riktig. Men granskar man saken närmare, tror jag, att det skall finnas, att vi här icke hafva för oss något rimligt eller lagligt vilkor. Ty hvad innebär det väl? Jo, icke annat än att Kamraren skulle, såsom vilkor för sitt biträdande af Utskottets förslag i denna del, uppställa rättighet för sig att, under förutsättning att pluralitet derför kunde vinnas i gemensam votering, emot Medkamrarens bestridande drifva igenom den föreskrifna skrifvelsens aflåtande till Kongl. Maj:t. Ett sådant vilkor är, efter mitt sätt att se saken, både orimligt och olagligt, och för att förhindra, det Kamraren skall komma i ett sådant dilemma, är det som jag framkommit med mitt förslag. Jag har gjort det så mycket hellre, som uti ett likartadt fall en vote-

ringsproposition blifvit af denna Kammare underkänd. Det var nemligen vid 1877 års riksdag, då rörande frågan om Helgeandsholmens ordnande Stats-Utskottet föreslagit en så lydande voteringsproposition: »Den, som vill, att Riksdagen, — — — — — må hos Kongl. Maj:t anhålla om proposition rörande hofstallets förflyttning från Helgeandsholmen till annan plats, samt om — — —

Ang. anslaget till beväringmanskapets vapenöfning.
(Forts.)

äfvensom besluta att till bestridande af kostnader, som föranledas af de för propositionens afgifvande erforderliga utredningar, ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett anslag af 5,000 kronor, röstar Ja; Den det ej vill, röstar Nej; Vinner Nej, har berörda förslag funnits icke böra till någon Riksdagens åtgärd föranleda.» Här gälde det således att sammanbinda frågan om ett anslag med förslag om en skrifvelse. Voteringspropositionen underkändes emellertid på, såsom det tyckes mig, goda grunder inom denna Kammare, och jag antager, att Kammaren är sin då uttalade åsigt trogen. Jag anhåller således, att särskilda beslut måtte fattas rörande hvar och en af förslagens begge delar.

Som det yrkande, Herr Rubenson framställt, allenast afsåg sättet för den förevarande punktens föredragning, hemstälde Herr vice Talmannen, att beslut måtte fattas i anledning af samma yrkande, innan Utskottets föreliggande förslag i hufvudsak gjordes till föremål för öfverläggning; och lemnade Kammaren härtill sitt bifall, hvarefter

Herr Carl Ifvarsson erhöll ordet och anförde: För min del kan jag icke gilla, att man på förhand afgör frågan, huruvida man skall votera om ett anslag eller icke. Detta är en sak, som, efter mitt förmenande, bör tagas i öfvervägande, först när beslut i ämnet blifvit fattade i begge Kamrarna. Utgående från denna synpunkt, kan jag icke se, att skäl finnes för att skilja dessa båda frågor åt, och jag är så mycket hellre af denna åsigt, som, för den händelse den ifrågasatta skrifvelsen blir afslagen, det kan vara tvifvel underkastadt, huruvida en förhöjning uti det för ifrågavarande ändamål afsedda anslaget kan undvikas eller icke. Det synes mig nemligen icke vara alldeles gifvet, att de prisnedsättningar uti lifsförnödenheter och dylikt, som på den senare tiden egt rum, komma att leda derhän att anslaget, sådant det i riksstaten är upptaget, icke behöfver öfverskridas. Under sådana förhållanden bör väl anvisas någon utväg, hvarigenom detta må kunna undvikas, och för min del hade jag tänkt mig att för sådant ändamål en inskränkning uti vapenöfningarne skulle kunna ega rum. Emellertid är jag, som sagdt, af den åsigt att, om skrifvelseförslaget icke bifalles, det kan blifva nödvändigt att taga i öfvervägande, huruvida icke ifrågavarande anslag bör ökas, och det är just af denna anledning som jag icke anser att särskilda beslut böra fattas om dessa begge frågor, hvilka Utskottet sammanfört i en och samma punkt.

*Ang. anslaget
till beväringss-
manskapets
vapenöfning.*

(Forts.)

Herr Liss Olof Larsson: Då jag begärde ordet var det i afsigt att ytta mig om sjelfva saken. Hvad nu denna fråga angår, ber jag endast att få instämma med Herr Carl Ifvarsson.

Friherre Leijonhufvud: Jag delar den förste talarens uppfattning, att det är en formel origtighet af Stats-Utkottet att gång efter annan uti samma punkt afstyrka bifall till ett af Kongl. Maj:t begärdt anslag och derpå föreslå aflåtande af en skrifvelse till Kongl. Maj:t. Är det fråga om beviljandet af ett anslag emot ett visst bestämdt vilkor, då medgifver jag, att detta må behandlas i sammanhang med saken i öfrigt. Men, då det, såsom här, är fråga om att afslå en af Kongl. Maj:t gjord framställning, synes det icke vara riktigt att på samma gång besluta om aflåtandet af en skrifvelse, emedan dessa båda saker äro af den beskaffenhet, att de böra behandlas hvar för sig.

Den, som icke närmare känner till förhållandena, skulle kunna tro, att det vore meningen att lemna en dörr öppen för att, der så befinnes för majoriteten önskligt, kunna genomdrifva en gemensam votering, eller att, i motsatt fall, förhindra en sådan. Eftersom det nu råkar vara så olyckligt, att det icke finnes bestämdt, huru skall förfaras med gemensamma voteringar uti fall, sådana som det förvarande, har Stats-Utkottet flera gånger ansett lämpligt att taga den ena Kammarens hela beslut och sätta upp emot den andra Kammarens beslut och derpå föreslå gemensam votering. Ehuru jag tror, att detta icke kan komma i fråga uti detta fall, har jag dock ansett mig böra påpeka sagda sätt att gå till väga, såsom enligt min åsigt origtigt. Jag instämmer uti den förste talarens yrkande.

Herr Talmannen, som nu ankommit och öfvertagit ledningen af Kammarens förhandlingar, lemnade derpå ordet till

Herr Rubenson, som yttrade: Den ledamot af Stats-Utkottet, som först genmälde mig, började med att uppställa den satsen, att man icke bör på förhand taga i öfvervägande, huruvida en gemensam votering skall ega rum eller icke. Jag är af en alldeles motsatt åsigt och anser det vara högst origtigt af Utkottet att, vid uppställandet af sina förslag till beslut, icke tänka sig, huru det skall gå, om Kamrarna komma att stanna i olika beslut. Men ty värr tyckes Utkottet aldrig tänka på något sådant, och följderna deraf har också visat sig uti ständigt återkommande svårigheter.

Samme talare yttrade vidare, att, om någon skrifvelse icke komme till stånd, det kunde blifva behöfligt att höja anslaget, på det att öfningarna måtte kunna fortgå i den utsträckning, som man önskade. Häre ligger ju en tydlig förutsättning, att, oaktadt Första Kamraren nu förklarar sig icke vilja ingå på skrifvelseförslaget, en skrifvelse i ämnet ändock skulle kunna framkomma till Kongl. Maj:t. För öfrigt tillåter jag mig uttala den mening, att den regering skulle

bra litet' se på sin egen och på landets värdighet, som skulle fästa det ringaste afseende vid en skrifvelse, framkommen på ett, efter mitt sätt att se saken, grundlagsvidrigt sätt. Jag tror således icke, att, huru lifligt man än må önska det en skrifvelse, sådan som den ifrågasatta, kommer till stånd, man kan hysa någon förhoppning, att den skall något verka. Under sådana förhållanden anser jag det lämpligaste vara att så godt först som sist bevilja ett större belopp, än det otillräckliga, som hittills för ifrågavarande ändamål varit tillgängligt.

*Ang. anslaget
till beväring-
manskapets
vapenöfning.
(Forts.)*

Herr Carl Anders Larsson: Om man ginge in på Herr Rubensons förslag att behandla denna punkts begge delar hvar för sig, så vore detta detsamma som att beröfva denna Kammare rättighet att fatta beslut i afseende å skrifvelseförslaget, åtminstone med utsigtt att det skulle hafva någon verkan, eftersom Första Kammaren redan förklarar sig icke vilja bifalla detta förslag. Hvad deremot beträffar sammanförandet af dessa begge frågor i en och samma punkt, så att i den första delen lemnas ett afslag å den af Kongl. Maj:t för ifrågavarande ändamål begärda förhöjningen i anslaget, och i den andra föreslås en skrifvelse, deruti Kongl. Maj:t uppmanas att tillse, det, om möjligt, beväringsofningarne icke utsträckas längre, än att de kunna bekostas med det för ändamålet i riksstaten uppförda anslaget, så, om denna Kammare bifaller punkten, oaktadt den af Första Kammaren blifvit afslagen, är det väl ingen trollkonst för Stats-Utskottet att uppställa en voteringsproposition, der på den ena sidan upptages Första Kammarens, och på den andra denna Kammares beslut, hvarefter en gemensam omröstning företages. Det är ju hufvudsakligen majoriteten inom Kamrarne, som skall afgöra frågorna. och icke Herr Rubenson ensam.

På grund af hvad jag nu anfört, yrkar jag, i likhet med föregående talare, att hela punkten i ett sammanhang föredrages.

Herr Berg: Jag erkänner, att det, på sätt den nästföregående talaren nämnde, icke är någon trollkonst att uppställa en voteringsproposition i det syfte, han önskade, men en annan fråga är, om det dock icke innefattar en konst att göra det så, att icke derigenom grundlagen eluderas. Det lär väl icke kunna ifrågasättas, att det förslag, som Utskottet framlagt, innehåller två särskilda saker: den ena utgörande ett svar på Kongl. Maj:ts proposition om förhöjning uti anslaget för beväringmanskapets öfningar, och den andra innefattande en hemställan att hos Kongl. Maj:t anhålla om en inskränkning i dessa öfningar. Det måtte väl ligga i sakens natur, att dessa två saker äro af den olika beskaffenhet, att de icke allenast kunna, utan äfven böra särskildt behandlas. Frågan om begärd förhöjning uti ett anslag rör statsregleringen och skall på ett särskildt sätt behandlas, då deremot ett förslag att hos Kongl. Maj:t göra en underdånig anhållan icke är en fråga, som kan blifva föremål

Ang. anslaget till bevaringsmanskapets vapenöfning. (Forts.)

för gemensam votering. Jag har åtskilliga gånger förut tagit mig friheten att erinra om grundlagens bud att, om ett förslag innehåller två frågor, som icke lämpligen kunna i ett sammanhang afgöras, de böra hvar för sig behandlas. Och enligt min uppfattning kunna nu förevarande frågor, af hvilka, derest Kamrarne stanna i olika beslut, den ena skall göras till föremål för gemensam votering, men den andra icke, vid sådant förhållande ingalunda anses vara af den beskaffenhet, att de lämpligen kunna i ett sammanhang afgöras.

På denna grund instämmer jag med Herr Rubenson.

Herr Carl Ifvarsson: Jag för min del tillstår, att jag tviflar på, huruvida det kan komma i fråga någon gemensam votering rörande denna punkt, i händelse Kamrarne fatta enahanda beslut angående det belopp, som skall uppföras i statsregleringen. Med det i sammanhang dermed ställda skrifvelseförslaget blifver väl då samma förhållande, som när Kamrarne eljest i olika frågor stanna i olika beslut; och om den ena Kammaren derjemte tillägger ett beslut om skrifvelse i ämnet, så föranleder detta ju icke till någon vidare åtgärd, än hvarje annat beslut, fattadt blott af den ena Kammaren. Det får hafva den verkan det kan. För öfrigt innefattar beslutet om en skrifvelse icke annat än en motivering af åtgärden att icke höja anslaget, och såsom sådan anser jag detsamma vara fullt berättigadt. Stats-Utskottet får sedan taga i öfvervägande, om det skall komma till gemensam votering eller icke. För min del tror jag, såsom sagdt, icke att någon gemensam votering i frågan kan ega rum, så vida icke Kamrarne stanna i olika beslut angående anslagets belopp. Och från denna synpunkt sedt, anser jag således, att denna Kammare kan, oberoende af Första Kammarens redan fattade beslut, antaga Utskottets förslag i dess helhet.

Herr Ola Andersson i Burlöf: Icke heller jag tror, att någon gemensam votering rörande denna punkt kan komma i fråga, då, såsom jag förmodar, äfven denna Kammare afslår Kongl. Maj:ts begäran om förhöjning i det ifrågavarande anslaget. Om båda Kamrarne således afslå anslaget, kan jag icke se annat, än att den farhåga för gemensam votering, som här uttalats, är öfverflödig.

Det var egentligen med anledning af Herr Bergs påstående, att här föreläge två skilda saker, som jag begärde ordet. Kongl. Maj:t har begärt, att det ifrågavarande anslaget måtte höjas med 248,000 kronor; men Stats-Utskottet har afstyrkt denna förhöjning och motiverat detta sitt afstyrkande utlåtande dels dermed, att den förlamning, som inträdt i våra näringar, måste verka högst betydliga prisfall, så att kostnaderna för bevaringsmötena derigenom borde i väsentlig mån minskas, och att följaktligen det nu varande anslaget antagligen skulle komma att räcka till bättre än under föregående år, dels ock dermed att anslaget har *förslags*-anslags natur. Och i sammanhang dermed tillstyrker Utskottet derjemte, att Riksdagen

tillika måtte hemställa, att Kongl. Maj:t täcktes tillse, huruvida icke, *derest anslaget icke räcker till*, någon inskränkning i beväringmanskapets öfningar kunde för tillfället ega rum. Första Kammaren har för sin del godkänt Herr Nordenfelts reservation, innefattande, att Kongl. Maj:t skulle kunna åstadkomma besparingar *genom en strängare kassation* vid beväringmönstringarne. Om detta är ett tillräckligt svar, så hemställer jag, om icke Utskottets förslag kan hafva lika mycket skäl för sig. Jag tror icke, att det samma innefattar två skilda saker, utan att dess innehåll hörer noga tillsammans; och jag anhåller derföre, att Kammaren måtte besluta i öfverensstämmelse med Utskottets förslag.

Ang. anslaget till beväringmanskapets vapenöfning.
(Forts.)

Friherre Leijonhufvud: Det var egentligen blott om formen, som vi nu skulle tala; och jag ber att i sådant afseende få uttrycka min tacksamhet mot den siste talaren, för det att han erkände, att med anledning af olika beslut angående skrifvelseförslaget någon gemensam votering i denna fråga icke kan ega rum. Detta bör också vara en följd af ett beslut, som fattats och genomförts vid en föregående riksdag beträffande femte hufvudtiteln. Kongl. Maj:t begärde att få använda ett möjligen ledigt blifvande anslag på annat sätt, än som var föreskrifvet. Efter min uppfattning var detta en fråga, som kunde inverka på statsregleringens slutsumma och följaktligen borde komma under gemensam votering. Men man afslog då frågan om gemensam votering, och med ännu större skäl bör man väl då göra det äfven här. Om herrarne medgifva detta, så ligger det nära till hands — så vidt icke herrarne föresatt sig att icke ändra, hvad herrarne en gång sagt — att dela punkten i två. Det är ingenting annat jag begärt. Hvad vi skola besluta beträffande sjelfva saken, derom få vi sedermera talas vid.

Herr Lyttkens: Då Herr Rubenson framställt, att detta skrifvelseförslag skulle anses som vilkor vid anslaget, ber jag få erinra derom, att här icke är fråga om något anslag, utan om *vägran* af anslag. Om båda Kamrarne stanna i samma beslut och afslå den äskade förhöjningen, så är det icke ett vilkor för anslagets beviljande, och efter mitt förmenande kan det icke blifva fråga om gemensam votering. Jag ser icke heller något konstitutionellt hinder för behandlingen af frågans båda delar i samma punkt, ty det är naturligt, att, om den ena Kammaren fattar ett beslut och beviljar anslaget under ett visst vilkor, så behöfver icke gemensam votering anställas.

Härmed förklarades öfverläggningen angående föredragningsstatet slutad; och beslöt Kammaren, sedan propositioner gifvits enligt de yrkanden, som under denna öfverläggning blifvit gjorda, att Utskottets föreliggande hemställan skulle i sin helhet genom *ett* beslut afgöras.

Ang. anslaget
till beväring-
manskapets
vapenöfning.
(Forts.)

Ordet begärdes derpå af

Herr Liss Olof Larsson, som yttrade: Jag har begärt ordet med anledning af den nu föredragna punkten och äfven med anledning af den diskussion, som föregick densamma. Orsaken, hvarföre man fäst så stor vikt vid den af Stats-Utskottet föreslagna skrivelser, tyckes vara en farhåga, att en sådan skrivelse möjligen skulle hafva någon inverkan på Kongl. Maj:t. De Herrar, som ifrå för frågans tudelande, se häri det enda sättet att undvika tvist om beslutens dragande under gemensam votering. Jag, för min del, vill föreslå ett sätt, hvarigenom man skulle komma från denna tvekan. Jag föreslår således, att man höjer anslaget i någon mån, hvarigenom man får olika siffror. Då bör ju ingen tvekan kunna uppstå, huruvida det skall voteras eller icke. Jag yrkar således, att Kammaren, med afslag å Utskottets förslag, måtte bifalla, att Riksdagen, jemte förklarande att den utaf Kongl. Maj:t föreslagna förhöjning i anslaget till »beväringmanskapets vapenöfning» endast på det sätt bifalles, att bemälda anslag förhöjes till 660,000 kronor, må i underdånighet anhålla att, derest det hittills för anslaget uppförda belopp icke skulle finnas för ändamålet tillräckligt, Kongl. Maj:t täcktes i nåder taga under öfvervägande, huruvida icke förhållandena skulle kunna anses medgifva någon inskränkning i beväringmanskapets vapenöfningar samt i sådan händelse derom förordna.

Jag anhåller om proposition på detta förslag.

Friherre Leijonhufvud: Jag skall till en början be att få fästa den siste talarens uppmärksamhet på, att jag visst icke är rädd för den föreslagna skrivelser eller dess resultat, utan komma mina betänkligheter dervid lag af rent formella skäl. Äfven vi kunna vara lika ömtåliga om grundlagen, som några talare här om dagen vid behandlingen af kyrkolagsförslagen. Det förvånar mig för öfrigt, att ett sådant förslag, som det nyss framställda, kommit från Herr Liss Olof Larsson. Jag trodde honom verkligen vara allt för rättfram, för att vilja på krokvägar nå sitt mål, men jag finner nu, att jag misstagit mig.

Jag anhåller, att Andra Kammaren måtte fatta sitt beslut i öfverensstämmelse med Första Kammarens.

Herr Per Nilsson i Espö: Herr Talman! Jag kan hvarken gilla den ena eller den andra af de invändningar, som här gjorts, utan går helst rakt på saken.

Jag yrkar således bifall till Utskottets förslag.

Herr Casparsson: Herr Talman! Mine Herrar! För några dagar sedan egde i denna Kammare en längre diskussion rum om en obetydlig penningfråga, nemligen om en kronolägenhet, som årligen afkastade 220 kronor, men bakom denna fråga låg en princip och

det var den, som gaf näring och lyftning åt diskussionen. Denna princip var heller icke stor (den gälde en kronojägares rätt till boställe), men det var dock en princip. Här föreligger en mycket större anslagsfråga, bakom hvilken ock finnes en princip. Den är: huruvida den vapenöfning, som landets ungdom enligt lag skall underkasta sig för erhållande af färdighet att försvara sitt land, må kunna inskränkas. Stats-Utskottet har i den föredragna skrifvelsen föreslagit Riksdagen att hos Kongl. Maj:t anhålla, det han täcktes taga frågan under öfvervägande. Men Utskottet har icke närmare angifvit det sätt, hvarpå denna inskränkning skulle ske. Man kan här tänka sig två sätt: inskränkning af tiden och inskränkning af antalet beväringsskyldige. Det senare sättet, som jag ej kan annat än gilla, är förordadt af en reservant och omnämndes nyss af en talare på skånebänken. Min egen lilla erfarenhet i det fallet och den erfarenhet jag genom samtal med insigtsfulla militärer inhemtat, säger mig tydligt, att kassationen för närvarande är mycket mindre än den kunde och borde vara. För två år sedan, då frågan om barackbyggnader för beväringen var före vid riksdagen, uttryckte jag också en önskan om ändring i detta missförhållande. Den tillökning i första beväringssklassen, som under de senare åren egt rum, kan icke förklaras ensamt genom befolkningens tillväxt. År 1873 utgjorde antalet approberade 19,533, år 1875 steg det till 24,818, således på två år en tillökning af öfver 5,000. Mig förefaller det alldeles klart, att det ur militärisk synpunkt icke kan vara rätt att inmönstra ynglingar, som icke kunna uthärda de besvär och ansträngningar ett fälttåg kräfver, och icke heller ekonomiskt klokt att påkosta dem öfning, som i första hand skulle komma på sjukhusen. Jag antager således, att en inskränkning i vapenöfningarne verkligen på den vägen kan åstadkommas. Det är naturligtvis svårt att i det fallet kunna bestämma någon siffra, men enligt 1875 års härordningsförslag antogs första årsklassen att utgöra en half procent af nationens hela folkmängd, i likhet med hvad vore förhållandet i Norge och Danmark. Skulle denna beräkning vara riktig, så skulle första årsklassen hos oss efter 1877 års folkmängdsförhållanden utgöra 22,422 man, i stället för att den nu uppgått till nära 24,000 man. Jag tror således, att en besparing kan på denna väg åstadkommas; huru stor kan jag endast aproximativt säga. Om man lägger den siffra, hvartill båda beväringssklasserna tillsammans uppgå, eller i rundt tal 47,000 man, till grund för beräkningen och dermed delar den summa, som Kongl. Maj:t anser tillräcklig för deras öfvande, nemligen 900,000 kronor, så skulle hvarje beväringssyngling kosta icke fullt 20 kronor, och om således genom en strängare kassation de begge årsklassernas sammanlagda kontingent minskades med 4,000—5,000 man så skulle man härigenom kunna åstadkomma en besparing af möjligen 100,000 kronor. Men äfven med iakttagande af denna besparing, är det närvarande anslaget otillräckligt. Och således skulle man genom den föreslagna skrif-

Ang. anslaget till beväringssklassens vapenöfning.

(Forts.)

Ang. anslaget
till beväring-
manskapets
vapenöfning.
(Forts.)

velsen framkalla en inskränkning uti öfningstiden. Under alla de olika facer försvarsfrågan genomgått hafva emellertid alla åsikter varit eniga om, att den nuvarande öfningstiden vore otillräcklig. I de förslag regeringen framlagt, i de förslag enskilda motionärer och korporationer afgifvit har detta uttalats. Hvadan kommer då, att man kan ifrågasätta en inskränkning i öfningstiden? Hvad kommer nu »beslutsamhetens friska hy att gå i eftertankans kranka blekhet öfver?» Jo, det kommer sig af en skräckbild, nemligen *statsbristen*. Jag medger visserligen, att den är en ganska betänklig sak, men ehuru icke just så gammal riksdagsman, erinrar jag mig dock från min föregående riksdagsmannaverksamhet att samma skräckbild förut framstått, nemligen under riksdagarne 1867, 1869 och 1871, men då såg Riksdagen spöket rätt i ansigtet, och det inträffade då, liksom det i dylika fall alltid inträffar, att spöket vek tillbaka. Visserligen måste Riksdagen höja den allmänna bevillningen, men förhöjningen borttogs snart åter och sedan dess har landet utvecklat sig på ett sätt, hvarom jag tror, att ingen då hade en aning.

Nu säger man, att en förhöjning af bevillningen skulle åstadkomma missnöje i landet. Ja, detta är nog möjligt, ty ännu har jag icke påträffat något folk till den grad idealistiskt, att det med *nöje* burit högre skatter. Och ehuru jag medger, att det är representationens skyldighet att vara ett uttryck af den allmänna meningen, så tror jag dock, att representationen äfven har en annan uppgift, en högre pligt, och det är att, der så behöfves, vara den allmänna meningens vakua samvete. I en fråga som denna, om upprätthållandet af en institution, afsedd att vara den viktigaste länken i vårt försvar, tror jag icke, att det är rätt och klokt att dagtinga med fullgörandet af sin pligt, »mäktig är, hvem ej underhandlar med sin pligt. Det är den grundsats, som bevakar länders gränser och ger växt åt välden», säger vår store häfdatecknare. Och det var denna grundsats, som i fordnå tider utgjorde den verkande kraften i den stora världshistoriska betydelse, som svenska folket då utöfvade. Jag tror, att denna grundsats icke får skjutas å sido, ty det vore ett frångående af det förflutnas traditioner och ett förbiseende af det närvarandes kraf. Vi skulle derigenom å den ungdom, som skall försvara landet, lemna den lärdomen, att landets försvar och skyldigheten att dertill göra sig beredd är en konjunkturfråga och det vore slutligen ett förbiseende af framtidens kraf, ty all erfarenhet lär oss, att intet folk liksom ingen individ kan ostraffad synda på nåden.

Jag läste häromdagen i en tidning en notis från Norge, att inom Stortinget blifvit väckt förslag till lag om landets flagga och härens fanor, och hvaruti föreslås, att fanan skulle fördes med ett emblem, föreställande ett upprättstående, framåtskridande lejon med lyftad bila. I tidningen stod ett utropstecken inom parentes efter ordet *framåtskridande*, förmodligen derföre att man ansåg detta ord

innebära något lustigt. Jag deremot finner det icke lustigt, att ett folks tänke- och åskådningssätt uttrycker sig uti symboler, annat än för den händelse de stå i strid med handlingssättet. Äfven vi hafva en liknande symbol i vårt riksvapen, nemligen lejonet som sätter öfver hindren med upprätt hufvud och med lyftad ram. Denna symbol af den svenske anden hafva våra fäder genom högsinta beslut och hugstora handlingar under sekler vetat vörda. Jag tror, att, om Riksdagen skulle ingå till Kongl. Maj:t med en skrifvelse sådan som den ifrågasatta, vore det äfven skäl att i underdånighet begära en revision af våra nationella emblemer, så att kraftens och beslutsamhetens symbol måtte, om än icke utskrapas ur riksvapnet, likväl böja hufvudet och sänka ramen till ett tecken, att, för att begagna Utskottets egna uttryck, »den förlamning i alla näringar, som redan inträdt och hotar att allt mera tilltaga», äfven inträdt i det nationella åskådningssättet.

Jag yrkar bifall till det beslut, Första Kammaren fattat genom antagande af den utaf Herr Nordenfelt afgifna reservation.

Herr Carl Ifvarsson: Jag får för min del förklara, att jag ingalunda vill vara med om det af Herr Liss Olof Larsson nu framställda förslag, förvissad som jag är derom, att Kongl. Maj:t skall taga den fråga, som nu utgör föremål för Kammarens öfverläggning, under omsorgsfullt öfvervägande, ehvad den föreslagna skrifvelsen kommer till stånd eller icke. Skulle det dervid befinnas, att förhållandena medgifva någon inskränkning i beväringmanskapets öfningar, derest det hittills för anslaget uppförda belopp icke skulle finnas vara för ändamålet tillräckligt, så kommer nog ock en sådan inskränkning att ega rum; men kan deremot denna inskränkning icke lätteligen ske, så lärer väl regeringen komma att handla så, som den tillförene gjort, eller att i någon mån öfverskrida ifrågasvarande förslagsanslag, hvarigenom man till ett annat år får att laborera med en större statsbrist.

För min del har jag endast velat, att Riksdagen skulle underställa denna fråga Kongl. Maj:ts pröfning, men jag vill ingalunda vara med om att genom en votering framkalla den ifrågasatta skrifvelsen.

Hvad åter beträffar Herr Casparssons spökhistorier, så vill jag icke följa honom med på den vägen och tillåter mig endast säga, att hans uppfattning af Utskottets åskådningssätt och önskningsar i afseende på fäderneslandets försvar neppeligen kunnat hemtas ur föreliggande betänkande.

Då man talat om inskränkningar i beväringmanskapets vapenöfningar, så har dermed icke afsetts inskränkningar i antalet af dem, som skulle vapenöfvas. I motsats mot Herr Casparsson, som ansåg, att besparingar kunde ega rum genom utsträckt kassationsrätt, kan jag deremot icke antaga, att andra skulle kasseras, än de, som verkligen befunnos till krigstjenst oduglige. Om man icke får antaga,

Ang. anslaget till beväringmanskapets vapenöfning
(Forts.)

Ang. anslaget till beväringssmanskapets vapenöfning.
(Forts.)

att vid föregående kassationer vederbörande besigtningssläkare sett genom fingrarne och icke varit så noggranne, som de bort vara; så, om man vidare måste antaga det en opartisk mönstring äfven hädanefter skall ega rum, tror jag icke, att på den vägen några besparingar stå att vinna. Jag vill icke heller vara med om att begära, att någon mannamån skall ega rum vid dessa kassationer, utan hoppas att dessa framgent skola tillämpas lika strängt, som hittills. Således vill jag icke på denna basis söka att åstadkomma någon minskning i det för ändamålet erforderliga anslaget. Deremot kan jag gerna ansluta mig till deras åsigt, som tro, att någon synnerlig fara icke skulle vara förknippad med åtgärden att under något år minska manskapets vapenöfningar. Man har visserligen gjort den invändningen, att det förefölle besynnerligt, att just landtmannapartiet, som i fjor ville utsträcka tiden för beväringssmanskapets vapenöfningar, nu icke vill medgifva en öfningstid af 15 dagar. Det torde dock tillåtas mig erinra, att vilkoret, på hvilket ett sådant medgifvande grundades, var — indelta arméns afskaffande. Detta vilkor blef icke uppfyllt. Men hvad är det, som man nu begär? Jo, endast något, som fört under liknande förhållanden inträffat. De år 1816 födde beväringssynglingar öfvades icke alls, och de, som voro födde under åren 1817 och 1818, öfvades, nemligen hvardera klassen, endast 8 dagar. Om, under dåvarande förhållanden, en så kort öfningstid ansågs kunna utan fara tillstädjas, så borde detta kunna ske äfven nu, då omständigheterna mana till sparsamhet.

Jag tror således, att Utskottets hemställan, om man vill rätt förstå densamma, kan och bör bifallas oförändrad.

Herr von Rehausen: I likhet med åtskilliga föregående talare kan äfven jag för min del icke biträda Utskottets hemställan om aflåtande af den underdåniga skrifvelsen. Det är för oss alla en väl känd sak, att beväringssmanskapets öfningar äro i allo allt för obetydliga och för korta, då dertill äro bestämda endast femton dagar under första och femton dagar under andra beväringssåret. Skulle någon förändring i denna öfningstid ifrågasättas, vore det väl i det syftet, att en *utsträckning* i beväringssöfningarne borde ega rum. Det vore således underligt, om Riksdagen inginge till Kongl. Maj:t med en underdånig skrifvelse som afsåge en *inskränkning* i den redan alltför knappa öfningstiden.

Jag skulle i denna fråga helst slutit mig till Kongl. Maj:ts förslag, men då ingen utsigt finnes, att detsamma skall vinna någon framgång, får jag inskränka mig till att instämma i och anhålla om proposition på det af Friherre Leijonhufvud väckta förslag af den ordalydelse, som förekommer i Herr Nordenfelts reservation.

Herr Liss Olof Larsson: Man kan verkligen blifva förlägen för mindre än hvad här inträffat. Först och främst har det besynnerliga inträffat, att en utskottsledamot uppträd mot mitt för-

slag, som åsyftade just att bringa till verklighet den af Utskottet föreslagna skrivelsen, något som jag icke väntat; och ännu mindre hade jag väntat, att herrar militärer skulle motsätta sig ett förhöjdt anslag till militära ändamål, då jag en gång föreslog en sådan förhöjning. Jag får emellertid söka att trösta mig öfver, att mitt förslag sålunda icke vann något understöd, och den sorg, som derigenom drabbar mig, skall jag nog bära.

Jag tror, att man af denna sak gjort allt för mycket väsen; den är i sig sjelf liten, fast man velat göra den till stor. Ty hvad märkvärdigt afser väl Utskottets förslag? Jo, en skrivelse till Kongl. Maj:t med anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida icke förhållandena kunde anses medgifva någon inskränkning i beväringmanskapets vapenöfningar, i motiven till hvilken skrivelse säges, att Utskottet »hyser den förhoppning att, derest Kongl. Maj:t finner åtgärd i den af motionärerne angifna riktning *utan olägenhet* kunna vidtagas, Kongl. Maj:t kommer att derom till minskning i statsutgifterna förordna». Man anhåller således, att Kongl. Maj:t, om han finner att sådant *utan olägenhet* kan ske, må derom förordna; men kan det icke utan olägenhet ske, då vill man icke inknappa på öfningstiden. Detta måtte väl visa, att frågan icke är af den stora beskaffenhet, man sökt göra den till, då till och med en talare rent af förklarade, att, om förslaget antages, vår nationella ära och vårt bestånd skulle äfventyras. Det gäller dock icke här, huruvida ungdomen skall öfvas eller icke, utan blott en anhållan om en inskränkning i en öfning, derest sådant *utan olägenhet* kan ske. Och man är så mycket mera berättigad att göra en sådan framställning, som Kongl. Maj:t för icke många år sedan indrog en beväringssklass' möten. Man har således exempel på, att Kongl. Maj:t för ej länge sedan ansett en sådan indragning utan olägenhet kunna ske; och då hade man ändock icke en sådan statsbrist att laborera med, som för närvarande.

Nu skulle man visserligen kunna säga, och detta har redan blifvit påpekadt, att man förut inom Riksdagen varit ense om, att beväringens öfningar varit för ringa, och att särskildt denna Kammares majoritet ville i fjor antaga ett härordningsförslag med utsträckt öfning för beväringen. Men jag tror icke, att man häröfver behöfver förvånas, då man betänker, att denna Kammares majoritet, som icke sjelf eger någon fackkunskap i militära saker, blifvit uppskrämd af militärerne, som sade, att öfningarne voro allt för ringa och att landet derföre sväfvade i största fara; men att sedermera, då förslaget framlades, regeringen, militärerne och Första Kammarerna, som bättre förstå saken, åter förklarade, att ingen fara vore för handen. Då så är förhållandet, och då faran sedan icke synes hafva tillväxt, tyckes det mig, som det icke låge något otillständigt uti att hos Kongl. Maj:t nu göra underdånig anhållan om inskränkning af beväringsofningarne, så vidt detta utan olägenhet kan ske.

Jag ber dessutom att få fästa uppmärksamheten på en omstän-

Ang. anslaget
till beväringss-
manskapets
vapenöfning.
(Forts.)

Ang. anslaget
till beväringss-
manskapets
vapenöfning.
(Forts.)

dighet, som icke synes mig lätt att fatta, nemligen hvarföre man skall afslå Kongl. Maj:t:s förslag om förhöjning i ett anslag, då detta anslag är ett förslagsanslag. Det betyder nemligen då ingenting, om man säger nej till förhöjningen; ty kan Kongl. Maj:t visa, att förhöjningen varit behöflig, sker den ändock genom det bestämda anslagets öfverskridande. Genom att uppföra ett mindre belopp i riksstaten söka vi sålunda endast att för oss sjelfve dölja ställningen; ty om anslaget är för ringa, blir så mycket större statsbrist nästa år. Behöfves anslaget till öfningarne, hjälper det ingenting, att vi nu afslå det; anslaget utgår i alla händelser. Derföre måste man vid ett afslag på samma gång hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t måtte inskränka öfningarne, så att beloppet, hvartill förslagsanslaget uppgår, icke behöfver öfverskridas så mycket; något kommer det väl i alla fall att öfverskridas.

Jag tror således, att denna fråga i verkligheten icke innebär några revolutionära planer, utan tvärtom är så enkel, att jag trodde, att hvar och en kunde gå in derpå. Också har jag af de anföranden, som hittills hållits, icke förmåtts att frångå min öfvertygelse, att en skrifvelse sådan som den föreslagna vore nyttig, om den komme till stånd. Man bör dessutom ihågkomma, att frågan om skrifvelsen i Första Kammaren föll med 56 röster mot 53, och att således tro- ligen för densamma inom Riksdagen i dess helhet finnes stor majoritet, hvadan alltså skrifvelsen komme att ega betydelse nog. åtminstone mera än herr Rubensson tycktes antaga att den skulle komma att få.

Herr *Christen Assarsson* instämde med Herr Liss Olof Larsson.

Herr Jöns Rundbäck: Utskottets hemställan, att Riksdagen måtte afslå den af Kongl. Maj:t begärda förhöjning i anslaget till beväringssmanskapets öfningar, anser jag vara af tidsomständigheterna betingad och väl betänkt. Jag har icke heller hört någon röst inom Kammaren höjas för, att detta anslag skulle beviljas, och icke ämnar jag göra det.

Beträffande andra delen af Utskottets förslag eller den, som handlar om en skrifvelse, finner jag densamma icke vara tydlig. Stats-Utskottet vill, att Kongl. Maj:t skall få reda på, att man önskar en inskränkning i beväringssmanskapets öfningar, men blott på det vilkor, om anslaget icke räcker till. Skulle det åter befinnas tillräckligt, behöfde, enligt Utskottets mening, någon dylik åtgärd deremot icke vidtagas. För min del tror jag dock, att tidsomständigheterna betinga, att i hvilket fall som helst en inskränkning sker i beväringens öfningar, om möjligt är; och äfven om jag härför icke får någon röst i Kammaren, är jag säker att utom densamma tusen röster skola instämma med mig häruti. Jag tror att det kan låta sig göra, och jag tillägger att, om, utan allt för stora rubbningar, andra årets beväringsofningar kunde *redan i år* inställas, vore detta

högeligen önskvärdt. Det är möjligt, att sådana förberedande åtgärder redan äro vidtagna, att det icke kan låta sig göra, men om Kongl. Maj:t gjorde detta, utan att Riksdagen derom aflåte någon skrifvelse, vore det bra. Ty icke är det obekant för Kongl. Maj:t, att tiderna äro tryckta; derom har ju Kongl. Maj:t sjelf nämnt i sitt tal vid riksdagens öppnande. Om således Kongl. Maj:t skulle vilja taga initiativet härtill, utan någon åtgärd från Riksdagens sida, föreställer jag mig att detta skulle helsas med tacksamhet af det stora flertalet bland svenska folket.

Jag vågar härpå icke göra något yrkande. Det skulle säkerligen icke här bifallas och för öfrigt lika litet tjena till något, som skrifvelseförslaget, sedan Första Kammaren afslagit det. Och gå in på Herr Liss Olof Larssons förslag vill jag icke. Ty jag tror, att Kammaren har svårt att aflåta en skrifvelse i här angifna syftning, enär Kammarens majoritet i fjor föreslog, att från och med 1880 beväringens öfningar skulle utsträckas till 45 dagar. Jag bekänner, att det då skulle se underligt ut, om Kammaren nu i år komme och begärde, att öfningarne samma år 1880 skulle förminsas. Ty meningen med detta förslag i fjor var, att det skulle börja att redan nästa år träda i verket, och vi hade då att år 1880 motse 45 dagars öfningstid. Jag hemställer, huruvida, om Riksdagen antagit detta förslag, vi icke då kunnat vänta, att Kongl. Maj:t skulle sagt: detta har ni begärt; jag måste nu hafva penningar, ty Riksdagen har lofvat det. Då hade vi stått framför en skön verklighet. Då jag icke var med om fjorårets förslag, kan jag utan sjelfmotsägelse påstå detta. Visserligen har ett vilkor dervid varit fäst, nemligen att indelta armén skulle borttagas, men i dess ställe skulle träda en stam med större öfningstid än indelta arméns, och *det* skulle kosta minst etthundra procent mera än de nuvarande kostnaderna. Hade vi nu haft denna nya stam, hade det icke varit ett vilkor, som åstadkommit en ekonomisk förlust! Således går det icke an att åberopa det skälet.

Nu tror jag, att det mest rationella vore, att andra beväringssklassens öfningar redan i år inställdes. Kan detta icke ske, böra vi kanske kassera flere. Åtminstone kunde de, som vapenöfvas i våra skolor och der erhålla en ganska god öfning, få dispens från ett års beväringsofningar. Detta vore alltid någonting. I allt fall tror jag för min del icke, att, om andra årets öfningar inställdes, detta skulle rubba något i beväringssinstitutionen, lika litet som jag tror, att det skulle inverka något på vårt försvar. Men skall hjälpen göra någonting, bör den gifvas i år, icke nästa år.

Jag har velat uttala min tanke härom till den kraft och verkan den hafva kan. Då jag anser, att skrifvelseförslaget kommer att förfalla och blifva utan verkan, gör jag icke något yrkande, och på sätt det blifvit formuleradt, vinnes icke ändamålet. Om deremot andra klassens beväringsofningar kunde indragas redan i år, skulle anslag till fullständiga beväringsofningar finnas för nästa år, och

Ang. anslaget
till beväringss-
manskapets
vapenöfning.
(Forts.)

Ang. anslaget till beväring-
manskapets
vapenöfning.

genom dessa penningar skulle man kunna komma till jemvigt i anslaget. Det är denna sak jag vördnadsfullt vill hafva yttrat till protokollet till den kraft och verkan den hafva må.

(Forts.)

Herr Casparsson: Det är fullt riktigt, som den ärade representanten på Dalabänken anmärkte, att Kongl. Maj:t sjelf en gång indragit andra klassens beväringsofningar, och detta skedde år 1870, men det var under sammanträffandet af helt egendomliga förhållanden. Beväringsområdena hade just då undergått en fullständig omgestaltning, så att, om andra klassens beväring inkallats, hade på flera ställen inträffat, att de, som fått sin utbildning vid ett regemente första året, skulle det andra året komma att öfvas vid ett annat regemente. För det andra hade nytt regemente för armén blifvit nyss utfärdadt, hvilket ännu icke hade vunnit den tillämpning, att det befäl och underbefäl, som skulle öfva beväringen, hunnit sätta sig in i detta regementes detaljer. För det tredje hade nya gevär anskaffats för indelta armén, men icke för beväringen, så att, om beväringen skulle öfvats, måste det skett med olika gevär med stammen, hvilket skulle gifvit anledning till taktisk oreda. Det var under sådana förhållanden som Kongl. Maj:t ansåg sig kunna och böra inställa andra klassens beväringsofningar för detta år, men ännu har det icke inträffat, att Riksdagen sjelf begärt, det Kongl. Maj:t skulle frikalla landets ungdom från fullgörande af sin medborgerliga pligt.

Grefve Björnstjerna: Man har här föreslagit, att andra klassens beväringsofningar skulle i första rummet indragas. Jag ber få fästa uppmärksamheten derpå, att just *andra* årets öfningar äro för ynglingens militära utbildning de nödvändigaste, enär beväringen då öfvas tillsammans med stamtruppen. Äfven för befälet äro andra klassens beväringsofningar af ganska stor nytta, enär kompanier och bataljoner då ega nära nog samma styrka, som de böra hafva på fältfot. Skulle andra klassens beväringsofningar inställas, vore detta således synnerligen beklagligt. Att så skett förr, dertill har Herr Casparsson nyss uppgifvit skälet. För hvar och en torde vara klart, att, om samma beväringsofningar det ena året öfvats vid ett vapenslag inom ett regementsområde, det andra året vid ett annat vapenslag inom ett annat område, eller om ett slags gevär begagnats af stamtruppen, ett annat föräldradt af beväringen i samma bataljon, stora svårigheter derigenom uppstå. Under dessa omständigheter hade Kongl. Maj:t säkerligen grundad anledning att inställa öfningarne.

I hufvudfrågan är jag af alldeles samma mening, som den ärade representanten på dalabänken, som sagt, att han icke kan förstå, hvarför man, om anslaget är nödvändigt och rätt beräknadt, icke beviljar hvad Kongl. Maj:t äskat. Anslaget är ju ett förlagsanslag. Om Kongl. Maj:t, som jag hoppas, icke fäster afseende vid den ifrågasatta skrifvelsen, komma således beväringsofningarne att fortgå på samma sätt som hittills, och man bedroge sig då sjelf genom att

icke uppföra anslaget till dess verkliga belopp, såsom Kongl. Maj:t föreslagit. Då emellertid Första Kammaren i denna del bifallit Utskottets förslag, torde nu icke vara skäl att vidare tala härom. Eget förefaller det deremot, att man kan påstå, att vilkoret för antagandet af det förslag till beväringsofningarnes utsträckning, som af denna Kammars majoritet vid förra årets riksdag framlades, var indelta arméns borttagande. Visserligen skulle denna armé i sin nuvarande form försvinna, men en annan, äfven den förlagd på landet, skulle komma i dess ställe — denna stamtrupp, såsom Herr Jöns Rundbäck också erinrat, af samma storlek som den nuvarande armén. Ehuru jag ingalunda är någon beundrare af det omnämnda förslaget, måste jag således fritaga det från afsigten att utan vederlag vilja borttaga vår stamtrupp. Hvad nu beväringsofningarne angår, torde icke vara någon, som tänkt sig in i saken, som icke medgifver, att öfningstiden är alldeles för kort för att derunder bibringa ens den ytligaste soldatbildning, det ligger dock en hög tanke i dessa öfningar, och den må vi akta oss att rubba. Väl utbildas man icke till soldat genom 28 dagars öfning, men i principen, att hvarje svensk yngling skall vapenöfvas, ligger dock så stor betydelse, att jag aldrig skall skänka mitt bifall åt ett förslag, som åsyftar en rubbning deri. Ja, jag erkänner att, huru sorgligt det än vore, om öfningarne för indelta armén för ett år inställdes, jag dock hellre skulle gå in derpå än på beväringsofningarnes inskränkning.

Jag yrkar bifall till det beslut, hvori Första Kammaren stannat.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Det var för mig mycket tillfredsställande att höra det erkännande af general Björnstjerna, att han hellre ville gå in på indragning i öfningsanslaget till indelta armén än uttala en mening, som kan verka till nedsättning i anslaget till beväringens öfningar. När således denna fråga framdeles under riksdagens lopp kommer till öfverläggning i Kammaren, böra vi således hafva förhoppning att denna fråga skall vinna understöd jemväl från det hållet, då det redan är afgjort genom Första Kammarens beslut, att den föreslagna skrifvelsen har förfallit.

Herr Jöns Rundbäck har uttalat den önskan, att beväringens öfningar *detta år* måtte af Kongl. Maj:t inställas och för den skull ej velat godkänna Utskottets förslag. Jag vill emellertid fästa uppmärksamheten på att, enligt mitt sätt att läsa Stats-Utskottets förslag, han bort kunna vara belåten med detsamma, ty uti den föreslagna skrifvelsen ligger visserligen icke en sådan önskan bestämdt uttalad, att dessa öfningar måtte innevarande år indragas, men det talas lika litet om ifrågavarande öfningar för 1880, och således lär det väl komma att bero på Kongl. Maj:t att bestämma, för hvilket år dessa öfningar lämpligast kunna minskas eller indragas, om det skulle befinnas af behovet påkalladt. För min del tror jag att det ordinarie anslaget räcker, och anser skrifvelsen af denna anledning öfverflödig, men den kan ju ej skada. Således tror jag, att, om

Ang. anslaget
till beväringsofningarnes
vapenöfning.
(Forts.)

Ang. anslaget
till beväring-
manskapets
vapenöfning.

(Forts.)

Herr Jöns Rundbäck vill läsa detta förslag rätt, han skall finna sig belåten med en sådan skrifvelse som Stats-Utskottet föreslagit.

Han har äfven fäst uppmärksamheten derpå, att Andra Kam-maren förlidet är beslöt en öfningstid för beväringen af 45 dagar för år 1880. Detta är sant, men äfven med ett sådant förslag, om det blifvit af Riksdagen antaget, är det helt naturligt, att sådana tider framdeles kunna inträffa, att landets väl fordrar inskränkningar i dessa öfningar. Ett sådant förhållande har redan nu inträffat, hvilket gifver oss anledning till den största försigtighet vid användandet af våra tillgångar, och det är dessa förhållanden som hafva åstadkommit det förslag, som nu från Stats-Utskottet föreligger, och det kan icke vara något annat som medverkat dertill. Och då dertill kommer, att man har erfarenhet derom, att Kongl. Maj:t utan något initiativ från Riksdagens sida förut vidtagit sådana åtgärder, att indragningar i beväringens öfningstid kunnat vidtagas, har Stats-Utskottet föreställt sig, att det förslag till beslut, som Utskottet här afgifvit, icke skulle möta något motstånd från Riksdagens sida.

De skäl man anfört, hvarför Kongl. Maj:t skulle vid ett föregående tillfälle hafva inskränkt öfningarne för andra klassens beväring, synas mig vara af mycket mindre vigt, än de skäl som nu blifvit anförda för att nu vinna en dylik inskränkning, i fall det bestämde anslaget ej räcker till. Det är enligt min uppfattning klart, att öfningen för första klassens beväring icke kommer att minskas, och det torde väl göra detsamma, när denna beväring exercerar andra året, om detta sker på ett eller ett annat ställe eller vid ett annat regemente, eller med olika sorters gevär, då den icke förut varit öfvad tillsammans med stamtruppen, lika som jag icke kan finna det vara af synnerlig stor vigt, om — i fall öfningar skulle befinnas oundgängligen nödiga — andra klassen för ett år ej skulle blifva samöfvad med stamtruppen. Jag tror således, att Kongl. Maj:t haft helt andra skäl än de, som här blifvit anförda, för inställandet af dessa öfningar vid de föregående tillfällena.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Adlercreutz: Efter allt som under senaste åren talats om önskvärheten och behovet af utsträckta öfningar för beväring-manskapet anser jag, att det skulle vara en märklig inkonsequens af Kam-maren att nu besluta en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran, att han måtte taga i öfvervägande, huruvida icke beväring-manskapets öfningar under nästkommande år skulle kunna inskränkas. I en sådan hemställan ligger den tanken, att Riksdagen sjelf nu anser dessa öfningar icke vara nödiga, och jag för min del kan icke instämma i ett sådant uttalande, utan yrkar jag bifall till hvad Första Kam-maren redan beslutat.

Chefen för Kongl. Landtförsvars-departementet, Herr Statsrådet Rosensvärd: Herr Talman! Mine Herrar! Jag har varit ytterst

tveksam, om jag i denna fråga skulle begära ordet. Den första delen deraf, eller den om uppförande af högre belopp i förslagsanslaget, har redan fallit i Första Kammaren, och synes här icke vinna understöd, ty det slags understöd, som en talare på dalabänken gifvit Kongl. Maj:ts förslag, ber jag att slippa upptaga.

Hvad andra delen af frågan beträffar, hafva här flere talare yttrat, att, på grund af hvad redan passerat, kunde icke någon skrifvelse komma att aflåtas, äfven om man önskade att den af Kammaren beslutades. Under sådana förhållanden har jag ingen anledning att yttra mig deröfver. Men här har under diskussionen uttalats en och annan åsigt om beväringmanskapets öfningar, hvilken jag anser det vara min pligt att icke genom min tystnad kunna antagas underskrifva eller godkänna. För min del, liksom jag tror i grund och botten de fleste på detta run, fästar jag stor vikt och betydelse vid dessa öfningar, och Kammaren har förut sträfvat att visa, att i beväringen vårt försvar har sin styrka och framtid. Det är visserligen erkänt, att denna beväringens öfningstid är otillräcklig, men icke kan jag och, såsom jag förmodar, ej heller Kammaren deraf draga den slutsats, att, därför att denna öfningstid är otillräcklig, bör den blifva ännu mindre, och det lär under sådana förhållanden vara gifvet, att inskränkning i beväringmanskapets öfningstid aldrig kan ske utan olägenhet. Jag antager således, att *något annat* syftemål afses med skrifvelsen.

Jag tillåter mig icke ingå i vidare pröfning häraf. Jag har redan nämnt, att under det stadium, hvori diskussionen nu är, finnes ingen anledning för mig att yttra mig om den föreslagna skrifvelsen. Jag har endast velat framhålla, att jag anser beväringmanskapets vapenöfningar vara af största vikt, och att hvarje inskränkning deri medför olägenhet.

I afseende å sjelfva formuleringen af skrifvelsen skulle man visserligen kunna anmärka, att den skulle medföra vissa praktiska olägenheter, derigenom att den gör skrifvelsens tillämpning beroende af eventualiteter, nemligen huruvida det vid en viss period kan vara möjligt att med säkerhet bedöma hvad beväringmanskapets öfningar skola komma att kosta. Detta blir beroende af portionsprisen, hvilka dock måhända kunna någorlunda beräknas, men är derjemte beroende af huru många som inmönstras, och detta torde kanske blifva svårare att tillräckligt tidigt få reda på. Hvad man deremot bestämdt icke kan veta på förhand är, huru många som komma tillstädes, och då antalet till vapenöfning inmönstrade och antalet af vid dessa öfningar närvarande skiljer på några tusental, är detta icke den minst viktiga omständighet.

Jag begärde, som sagdt, ordet egentligen för att icke genom tystnad kunna anses hafva godkänt andra grundsatser än dem, som här så många gånger blifvit uttalade, nemligen om vigten och betydelsen af beväringmanskapet och dess öfningar, såsom icke allenast en militärisk utan en nationel angelägenhet.

Ang. anslaget
till beväring-
manskapets
vapenöfning.
(Forts.)

*Ang. anslaget
till beväring-
manskapets
vapenöfning.
(Forts.)*

Herr Hedin: Herr Talman! Jag ber Kammaren ej illa upptaga, att jag för andra gången i dag anhåller om Kammarens välvilliga uppmärksamhet för några ögonblick. Jag väntade i det längsta att få höra Herr Statsrådets och Chefens för Landtförsvarsdepartementet yttrande i denna punkt, och anledningen till min väntan var följande: jag väntade, att Herr Statsrådet skulle förklara, att han, efter öfvervägande af hvad Stats-Utskottet i denna punkt föreslagit, ansåg det vara sin pligt att inför Kammaren gifva till känna, att, derest en skrifvelse, sådan som den här föreslagna, komme att till Kongl. Maj:t aflåtas och, derest det fölle på Herr Statsrådets lott att inför Kongl. Maj:t föredraga denna skrifvelse, Herr Statsrådet då i namn af landets dyrbaraste intressen komme att tillstyrka Kongl. Maj:t att icke lyssna till de önskningsar, som i skrifvelsen af Riksdagen uttalades. Jag beklagar, att min väntan blef sviken.

För min del yrkar jag, ehuru med förbehåll mot motiveringen, bifall till den af Herr Nordenfelt afgifna och utaf Första Kammaren bifallna reservation. Jag vill icke, att Kammaren skall för sin del besluta en skrifvelse till Kongl. Maj:t, om hvilken skrifvelse jag på förhand — trots Herr Krigsministerns tystnad — måste vara öfvertygad, att Kongl. Maj:t omöjligen dervid skulle kunna fästa något afseende, derest den verkligen komme från Riksdagen. Jag önskar vidare, att denna Kammare icke måtte votera denna skrifvelse, derför att jag befarar, att den till äfventyrs kan komma att åstadkomma ännu större skada än sjelfva den åtgärd, skrifvelsen afser, nemligen inskränkning i beväringmanskapets vapenöfningar. Vi kunna vara öfvertygade, att derute i den stora verlden, der man väl ofta visar sig rätt föga känna till Sverige och svenska förhållanden, man likväl känner vårt lands tillstånd mycket väl åtminstone i två afseenden, nemligen våra finanser och vårt försvarsväsende. Hurudant, frågar jag mig, skulle väl intrycket utomlands blifva vid underrättelsen om, att svenska representationens Andra Kammare uttryckt sina önskningsar om en inskränkning uti de redan af alla såsom otillräckliga erkända vapenöfningarne för de ynglingar, hvilka, om det gäller, skola utgöra hufvudmassan af vårt lefvande försvar? Man skulle sluta till växande likgiltighet för vårt försvar. Man skulle kunna få skäl att uttrycka sin tanke i en jemförelse, som jag föreställer mig lyda på följande sätt: Sveriges gamle vapenbroder, Finlands folk, har med detta år trädt in i en ny krigsförfattning. Finska folket hade i nära nog 70 år njutit den förledande sötman utaf att icke bära några s. k. bördor för sitt försvar. Det var endast under en kortare tid — under Krimkriget — som det uppsatte en effektiv styrka af omkring 8—9,000 man dels värfvade, dels indelta trupper. Förut hade Finland en mycket ringa styrka af värfvade trupper. Från 1867 tillsammans 1100—1200 man för en underhållskostnad af emellan 3- och 400,000 kronor. Man fann det likväl medföra en tacksamhet, som kunde blifva för tung att bära, om man läte försvara sig af andra i stället för att göra det sjelf —

och då trädde man med *ett* slag in i en ny krigsförfattning, hvars grunddrag äro följande: Man har icke sammankopplat frågan med någon skattereform, utan har bibehållit det förut gällande väkarsystemet. Värnpligten är utsträckt till 40 års ålder. De värnpligtiges vapenöfningar omfatta 90 dagar, fördelade på tre år. Ur de värnpligtiges led uttages årligen dessutom ett visst antal till tre års aktiv tjänstgöring. Detta är ena delen af den jemförelse, jag tänkt mig. Den andra delen lyder på följande sätt: Efter olyckor, som hade bragt Sverige till branten af undergång, upplifvade ståndsrepresentationen uti beväringssinrättningen den allmänna värnpligten, och innan denna representationen trädde af ifrån den politiska skådebanan, hade den tagit ett icke oväsentligt steg till utveckling af värnpligtsinrättningen genom fördubblande af beväringssinrättningens öfningar. När ståndsrepresentationen trädde tillbaka, lemnade hon såsom sitt testamente till den nya Riksdagen att gå vidare på den beträdda vägen, emedan — såsom det heter i 1866 års skrifvelse till Kongl. Maj:t — »den afgående representationen» icke ansåg sig böra i någon mån »binda en blifvande Riksdags beslut». Sedan dess, under de 10 åren från 1869, hafva vi förkastat fem Kongl. propositioner till ordnande af vårt försvar. Vi hafva icke ens velat antaga en lag till ordnande af de nödvändigaste bestämmelserna för beväringssinrättningen, och detta med den påföljd, att det synes mig fara värdt, att hela beväringssinrättningen håller på att upplösas genom att förlora sitt moraliska stöd i folkets medvetande. Jag skall anföra siffror, som äro talande nog. 1878 funnos i rullorna antecknade 40,769 münstringsskyldige af första klassen. Af dem uteblefvo 8,378, hvaraf icke mer än 243 såsom af sjukdom hindrade eller efter rullornas upprättande afidne. Alla de öfrige 8,135 uteblefvo af andra orsaker. Samma år funnos i rullorna antecknade münstringsskyldige af 2—5 klasserna 14,050 man, af hvilka 11,856 uteblefvo. Af dessa voro 53 af sjukdom hindrade eller hade efter rullornas upprättande afidit. Men de öfriga 11,803 hade uteblifvit af andra orsaker. Hvilka kunde dessa orsaker vara? En liten del hade tagit krigstjänst. En något större, kanske ej så obetydlig, del hade gått till handelsflottan och en annan del emigrerat. Sistnämnda siffra torde vara temligen låg, ty om man sammanräknar hela antalet emigranter år 1878 inom årsklasserna 20—25 år, så får man endast 1,022, hvilken siffra innefattar äfven sådana, som redan fullgjort sin värnpligt. Sålunda torde vara gifvet, att en högst betydlig del uteblifvit utan sådana skäl, som de angifna. Dessa siffror synas mig innebära ett farligt indicium på hvad jag nyss sade, att man kommit derhän att betrakta saken så här: jag låter bli att uppfylla min beväringssinrättning, i fall det konvenerar mig. Riksdagen har icke ens velat gå in på en värnpligtslag för ordnandet af dessa förhållanden.

Jag fortsätter nu den jemförelse, som jag tänkt mig gjord af en utländsk betraktare. Han skulle då fråga: hvad har hänt i

Ang. anslaget
till beväring-
manskapets
vapenöfning.
(Forts.)

Sveriges land? Det har njutit 65 fredsår. Nu har det råkat i en tillfällig »förlägenhet i den allmänna rörelsen», såsom det stående riksdagsuttrycket löd för femtio år sedan. Uppå krigsministerns föredragning har Kongl. Maj:t redan gjort alla möjliga inskränkningar uti anslagen för krigsbehof, till ett belopp af 2 à 3 millioner mindre än underordnade myndigheter ansett nödigt. Stats-Utskottet har sedan afprutat ytterligare, om jag räknat rätt, 1,549,000 kronor. Men oakadt detta sätter man ytterligare i fråga att hemställa hos Kongl. Maj:t, att han måtte minska den redan förut otillräckliga öfningen för de ynglingar, hvilka skulle utgöra hufvudmassan af vår härs hufvudvapen i händelse af mobilisering. Den, som från fremlingens synpunkt uppställer en sådan jämförelse, saknar de nödiga element, med hvilka den slutsats skulle kunna förebyggas, som för honom af en sådan jämförelse ovilkorligen framgår. Han kan ej sätta sig in uti hvad det vill säga, att man i Sverige är sysselsatt med att rubba institutioner, hvilka hafva seklers häfd och seklers rötter. Han skulle ej fatta, att det varit så omöjligt för oss att härutinnan bringa åsigterna till reda och enighet. Han måste derfor komma till en helt annan slutsats, nemligen att svenska folket är likgiltigt för tanken att bereda de medel, på hvilka försvaret skall grundas. Men denna opinion är farligare än den åtgärd, som här blifvit föreslagen. Vi hafva för icke länge sedan sett en af dessa europeiska kongresser, hvaraf vårt århundrade haft så många och troligen ännu kommer att få flera — der listen presiderar med våldet till vice president samt fegheten och egennyttan till bisittare. Den dag kan komma, då ett sådant de mäktiges råd, när de tro att vi gått steg för steg tillräckligt långt ned, dömer oss icke efter den gamla folkkrätten, som nu är försvunnen, utan efter den verkligt gällande nya internationella försvarslöshetsstadgan, som säger att den är döden värd, som icke vill försvara sig sjelf.

Jag anhåller om bifall till Herr Nordenfelts reservation.

Herr Hedlund: Om vi stode inför en tidpunkt, sådan som t. ex. år 1812, då det tyska folket uppkallades till vapen för att afskudda sig ett främmande ok, och man då framkommit med de varma och fosterländska ord, som nyss här uttalades, kunde jag väl förstå och uppskatta värdet af dem. Men huru mottaglig jag än är för dessa värtaliga ord, är det dock svårt för mig att fatta hvad tillämpning de egentligen hafva i närvarande stund. Man har här velat uppstylda — jag ber om ursäkt för ordet — frågan om beväringsofningarne till något så stort som om det skulle gälla fäderneslandets väl eller ve. Jag föreställer mig att Andra Kammarens flertal ser saken något nyktrare och frågar sig: är det verkligen af så stor betydelse i närvarande tid för vårt fäderneslands försvar att dessa beväringssynglingar få öfva sig några dagar mer eller mindre? Hvad är denna beväring? Den är, såsom jag redan vid remissen af den Kongl. statsverkspropositionen tagit mig friheten yttra, en alldeles

oordnad massa. Vi hafva verkligen genomlevvat det, att denna institution, som fortgått i så många årtionden och kräft så många dagsverken för det svenska folket; som åstadkommit så mycken klagan och vedermöda och kostat så många millioner, står fortfarande utan all organisation. Då den föregående talaren velat lägga skulden dertill på Riksdagen, som skulle hafva afslagit ett förslag till beväringens ordnande, så får jag för min ringa del säga att jag här om är okunnig. Jag vet väl, att man har föreslagit att inränga ett litet antal af dess åldersklasser såsom fyllnadsgods i en armé för att derigenom frambringa detta system, som fått sitt uttryck i orden *østam* och *beväring*. Men jag tror ej att detta kan kallas för en ordnad beväring. När man sagt, att detta stött på alltför stora svårigheter i fråga om befäl och underbefäl, vill jag nämna, att det finnes en liten del af vårt land, der icke ett sådant skäl mot ett godt ordnande af beväringen kan åberopas, och den delen är Gotland. Der finnes en genomförd värnpligt; der finnes ett ganska stort antal öfningsdagar, om jag icke misstager mig, tillsammans 128; der finnes ett fast befäl; och der finnes ett sjelfvaldt underbefäl, visserligen svagt, men hvaraf dock något kan göras. Der finnes likväl ett aldeles olämpligt system i afseende å öfningarne, och ehuru, om jag icke är illa underrättad, chefen för denna beväring för ett eller annat år sedan ingått till Kongl. Maj:t för att få en bättre organisation i detta hänseende, har ej något blifvit i saken åtgjort. Gotlands nationalbeväring, som skulle kunna varda en mönsterbild för vårt försvar, står qvar på den gamla ofullkomliga ståndpunkten.

Men jag skall återvända till faran af en minskning i beväringmanskapets vapenöfningar. Jag föreställer mig, att man åtminstone bort kunna hafva det anspråk på beväringsofningarne, att de skulle vara *ändamålsenliga*. Jag vill icke ingå på en kritik af det sätt, hvarpå dessa bedrifvas, ty jag vill icke såra några vare sig militära eller borgerliga känslor, men jag uttalar utan tvekan att de för länge sedan bort hafva varit bättre ordnade, och att den tid, som åt dem anslås, skulle kunna bättre användas.

Här har åberopats Finland. Ja, väl! Finland står såsom ett ganska vackert föredöme för vårt land, och jag är viss på att, om ett försvar på den basis, som Finlands landtdag efter många och mogna öfverläggningar antog och hvilket fått Hans Kejsrerliga Majestät Storfurstens sanktion, förelåg denna Kammare, detta skulle med stor tacksamhet antagas.

De, som le åt detta, känna icke förslaget — jag ber om ursäkt att jag vågar säga det. Förslaget innebär, att i hvarje åldersklass af 8,000 man — befolkningen i Finland uppgår till närmare 2 millioner, under det folkmängden i Sverige utgör öfver 4 millioner — årligen uttagas 1,600 man till 3 års öfning under 5 års sammanlagd tjänstpligtighet. Finlands stående armé är sålunda 5,000 man, hvilket i förhållande till vår armé torde vara ganska

Ang. anslaget till beväringmanskapets vapenöfning.
(Forts.)

Ang. anslaget till beväringssmanskapets vapenöfning.
(Forts.)

litet. Dertill har Finland en reserv af ytterligare 5 eller 6 årsklasser, som skola öfvas sammanlagdt 90 dagar och hvilken skall ordnas sjelfständigt på alla vapen till eu nationalarmé. För denna organisation har finska indelningsverket blifvit på en gång upphäfdt på så sätt, att de vakansafgifter, som hittills betalats, afskrifvas 5 år efter organisationens trädande i kraft — *icke amorteras* på 32 eller 37 år, utan *afskrifvas!* Och det kunna de också göra, ty kostnaden för denna organisation är icke större, än att den i förhållande till vår folkmängd icke uppgår till mer än $\frac{1}{3}$ af hvad vårt försvar nu kostar. Jag har icke varit beredd på att här framlägga bevis för eller med tryckta dokumenter i hand styrka hvad jag nu sagt, men jag är beredd på att göra det inom en ganska kort frist, om så påkallas.

För min del anser jag det derföre icke vara behöfligt hvarken att åberopa Finlands exempel eller vädja till främmande folks ömdöme för denna obetydliga saks skull. Jag föreställer mig att, om något främmande folk skulle behaga taga kännedom — hvilket jag för min del icke tror — derom att man i vårt land beslutat göra någon inskränkning i beväringssmanskapets öfningar, mången skulle säga: det bevisar, att svenska folket har godt förstånd, som icke under sådana tider som nu, onödigtvis kastar bort sina penningar och sina dagsverken. Och då den föregående talaren beklagade, att Chefen för Landtförsvarsdepartementet icke nu genast på rak arm gaf afslag å den presumerade skrifvelsen, så får jag deremot för min del tacka för det han icke låtit afslå en sådan framställning utan mogen ompröfning och framför allt för det han icke gifvit svar på frågan innan denna ännu blifvit framställd.

Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr Ola Andersson i Burlöf: Nog vore det bäst om man sluppe att göra några rubbningar i beväringens öfningar och ingalunda vill jag, lika litet som säkerligen någon annan, hos landets ungdom försvaga känslan af dess skyldighet att försvara fäderneslandet och låta öfva sig dertill, men jag ber att få inlägga en gensaga mot den uppfattningen, att det föreliggande förslaget må betraktas annorlunda än såsom en tillfällig åtgärd, betingad af tillfälliga förhållanden. Man har frågat: hvad har händt, eftersom man här vill vidtaga en sådan åtgärd? Det är en och hvar bekant, att vi stå inför en finansiel kris. Dertill kommer, att vi måhända alltför hastigt uppjagat våra statsutgifter. Det är detta som händt och som gör att man är berättigad att söka göra besparingar hvar helst sådana lämpligen kunna åstadkommas.

Det har vid förevarande fråga erinrats hvad det finska folket gjort för sitt försvar. En föregående talare har redan erinrat hvad der inträffat, och jag rekommenderar herrarne att öfva samma rättvisa här som der skett, d. v. s. att, liksom man gjort i Finland, respektera ingångna aftal; försvarets ordnande skall då icke låta så länge

vänta på sig. För öfrigt kan det sättas i fråga, huruvida man mest försvagar landets försvar, vare sig genom en stark kassation, såsom Första Kammaren föreslagit, eller genom indragning af en eller annan dags öfningar. Jag tror Herrarne icke äro i stånd att säga det; det kan nämligen hända, att en sträng kassation blifver lika mycket försvagande, då ju de kasserade äro för försvaret alldeles förlorade.

Ang. anslaget till beväringmanskapets vapenöfning.
(Forts.)

Jag ber också få fästa uppmärksamheten på, att här icke är fråga om huruvida anslag till beväringmanskapets öfningar skall medgifvas eller icke, ty det kommer att kvarstå till oförminskadt belopp under naturen af förslagsanslag nu såsom förut. Om nu Första Kammaren anser, att besparingen bör ske på *ett* sätt och Andra Kammaren på *ett annat*, så skall Kongl. Maj:t utan tvifvel pröfva *huru* det bör ske eller *om* det bör ske på *något* sätt.

Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Häruti förenade sig Herrar *Sven Andersson* och *Jöns Persson*.

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de meningar, som derunder förekommit, gaf Herr Talmannen propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan, dels på bifall till det förslag, Herr Nordenfelt i sin här ofvan omnämnda reservation framställt, dels ock på Herr Liss Olof Larssons yrkande; och förklarade Herr Talmannen sig anse den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarade. Votering begärdes. I anledning häraf och för bestämmande af kontraposition upptog Herr Talmannen ånyo de två öfriga yrkandena, af hvilka det, som afsåg antagande af Herr Nordenfelts förslag, nu förklarades hafva flertalets röster för sig. Men jemväl rörande kontrapositionen äskades votering, i följd hvaraf en så lydande omröstningsproposition först uppsattes, justerades och anslogs:

* Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen antager yrkandet på bifall till Herr Nordenfelts vid ifrågavarande utlåtande fogade reservation, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har Kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit Herr Liss Olof Larssons i ämnet framställda yrkande.

Den votering, som företogs enligt denna proposition, utföll med 78 ja mot 79 nej; och erhöil alltså propositionen för hufvudvoteringen följande lydelse:

Den som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 6:te punkten af utlåtandet N:o 10, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har Kammaren beslutat, att Riksdagen, jemte förklarande, att den utaf Kongl. Maj:t föreslagna förhöjning i anslaget till »beväringssmanskapets vapenöfning» endast på det sätt bifallits, att bemälda anslag förhöjes till 660,000 kronor, må i underdånighet anhålla att, derest anslaget icke skulle finnas för ändamålet tillräckligt, Kongl. Maj:t täcktes taga under öfvervägande, huruvida icke förhållandena skulle kunna anses medgifva någon inskränkning i beväringssmanskapets vapenöfningar samt i sådan händelse derom förordna.

Den senare voteringen visade 110 ja mot 23 nej; hvadan Kammaren beslutit enligt ja-propositionen.

Punkten 7.

*Om förhöjning
i anslaget till
försvarsverket
till lands.*

I mom. a) hade Utskottet yttrat sig öfver Kongl. Maj:ts framställning om förhöjning med 25,000 kronor å Artilleridepartementets andel af anslaget till »försvarsverket till lands i allmänhet» samt på anförda skäl hemställt,

att berörda nådiga framställning icke måtte af Riksdagen bifallas.

I anledning af denna hemställan anförde

Friherre Leijonhufvud: Åtskilliga talare hafva förut yttrat sig om i hvad mån besparingar böra göras och icke göras. För min del skall jag icke inlåta mig på denna sak, men vill dock i korthet nämna, att äfven jag är benägen för att indragningar göras, ehuru icke sådana, som, utan att något på det stora hela genom dem vinnes, snarare innebära en misshushållning.

Hvad nu beträffar de uti denna punkt afhandlade, af Kongl. Maj:t begärda anslag, är det att märka att, hvad särskildt Artilleridepartementets andel deraf vidkommer, uti det utförliga betänkande som från departementet afgifvits till Kongl. Maj:t, tydligt blifvit ådagalagdt att icke mindre än 59,000 kronor erfordras för att fylla de behof, som inom departementet gjort sig gällande. Detta belopp har dock Kongl. Maj:t med hänsyn till de dåliga tiderna nedsatt

till 25,000 kronor, hvilkas beviljande Riksdagen icke gerna bör kunna undvika, såsom oundgängligen nödvändiga. Dessa medel äro enligt från departementet lemnade uppgifter, afsedda för en mängd olika ändamål, såsom för underhållet af byggnader, dock icke kaserner, utan sådana, som tillhöra tygstaten, kruthus o. d. Vidare äro de afsedda för anskaffande af ammunition, materialier, förbrukningspersedlar, arbetsförråd m. m. till ett belopp af 2,000 kronor. Så behöfves för det s. k. fästnings- och positionsartilleriets underhåll en tillökning af 7,500 kronor och slutligen för åtskilliga andra ändamål, deribland för ersättande af projektiler, icke mindre betydande belopp, så att det hela, såsom nyss nämndes, uppgår till sammanlagdt 59,000 kronor. Denna summa har nu af Kongl. Maj:t nedsatts till 25,000 kronor, naturligtvis i förhoppning om att behofven åtminstone för ett år skulle kunna minskas.

*Om förhöjning
i anslaget till
försvarsverket
till lands.
(Forts.)*

Utskottet säger i sitt betänkande, att det icke bör vara svårt att på ett så stort anslag, som det för försvarsverket till lands i allmänhet uppförda, göra åtskilliga indragningar. Detta har sig dock icke så lätt, när behofven oupphörligt ökas, och för öfrigt tror jag mig veta, att ganska betydliga indragningar egt rum. En del af dessa utgifter, som äro i fråga, äro sådana, att de, vare sig det finnes penningar eller icke, likväl måste bestridas. Sålunda kan det t. ex. icke förvägras artilleri att begagna och förbruka ammunition. Andra utgifter åter äro sådana, med hvilka det väl kan anstå ett år, men som i stället sedan blifva betydligt drygare.

På grund af hvad jag nu anfört får jag, om jag också icke har hopp om att Kammaren dertill lemnar sitt samtycke, yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Carl Ifvarsson: Det förundrar mig verkligen att på ett anslag af 2,109,090 kronor en brist på öfver 30,000 kronor kunnat uppstå och att det skall vara nödigt att ifrågasätta en ytterligare förhöjning i anslaget. Detta förefaller mig besynnerligt, säger jag, och detta af den orsak, att då man har att röra sig med en så stor summa, som här är fallet, borde, om för en eller annan detalj ett större belopp någon gång skulle erfordras, än beräknadt varit, motsvarande nedsättning på några andra detaljer kunna ega rum. Jag anser det just vara fördelaktigt att i fråga om sådana anslag som nu föreliggande votera en större summa i en klump, emedan Regeringen då med densamma kan röra sig mera fritt och, om det blir öfverskott på något visst detaljanslag, använda detta på något annat. Så borde äfven här vara fallet. Då Riksdagen icke lagt något band på Regeringens frihet att förfoga öfver hela denna stora summa, bör det också vara Regeringens pligt att tillse att man söker utjemna de små anslagen, som ligga uti den stora summan, så att det hela går ihop. Då regeringen har rättighet att efter behof använda hela det stora omfattande anslaget till hvad som erfordras, kan jag icke finna att man behöfver höja på små-

Om förhöjning i anslaget till försvarsverket till lands. (Forts.) saker. Skulle så inträffa, vet jag i sanning icke huru man skulle kunna reda sig med det stora hela.

Då det är fråga om särskilda anslag för smärre detaljfrågor och då Riksdagen en gång bestämt derom, då kan jag väl förstå att Regeringen, om brist uppstår, måste afgifva proposition om ytterligare förhöjning i anslaget, men, jag upprepar det ännu en gång, då frågan gäller en så stor summa och så många detaljer, kan jag icke fatta annat än att, då det är nödvändigt att spara så mycket som möjligt, man kan göra det i ett hänseende för att få tillräckligt i ett annat. Jag tror att Utskottet i denna del af frågan, som innefattas i såväl denna som näst följande punkt, på så starka skäl afstyrkt Kongl. Maj:ts förslag att man icke med skäl kan begära att bättre skola kunna anföras under sådana tider som de nu föreliggande, och på på den grunden yrkar jag bifall till Utskottets hemställan om afslag å hvad Kongl. Maj:t begärt i föredragna punkt.

Chefen för Kongl. Landtförsvarsdepartementet Herr Statsrådet Rosensvärd: Det är en sauning att hela anslaget under benämning »*anslag till försvarsverket till lands i allmänhet*», med det belopp som nyss nämndes, upptoges i budgeten såsom ett enda reservationsanslag, men det är äfven ett faktum att under detta stora anslag finnas åtskilliga smärre inbegripna, hvilka blifvit af Riksdagen för särskilda ändamål beviljade och i afseende på hvilka jag, utan att vilja i minsta mån eftergifva Kongl. Maj:ts fria dispositionsrätt, likväl fruktar att det i vissa fall kunde blifva anmärkningar emot Konungens rådgifvare, om man alltför fritt handskades med dessa, särskildt af Kongl. Maj:t begärda och särskildt af Riksdagen för vissa ändamål beviljade anslag, ehuru man, för att undvika för många rubriker, lagt dem under den gemensamma anslagstiteln »*försvarsverket till lands i allmänhet*». Detta vill jag dock nu helt och hållet lemna å sido.

Hvad jag egentligen velat fästa uppmärksamheten på är det samma, som redan af en föregående talare blifvit framhållet, nemligen om befogenheten af det yrkande vederbörande reservanter i denna punkt gjort, och för hvilket goda skäl blifvit andragna och i afseende på hvilket alla detaljhandlingar blifvit till Stats-Utskottet öfverlemnade och som jag tror i afdelningen undergått en ganska omsorgsfull granskning, enär, efter hvad jag bestämdt tror mig veta, detaljerade upplysningar blifvit af Stats-Utskottet begärda och lemnade.

Då det blifvit af embetsverket begärdt 59,000 kronor, har Kongl. Maj:t nedsatt summan till 25,000. Hvarföre? Jo, dels af det skäl, den siste talaren nämnde, dels ock därför, att Kongl. Maj:t antog att, åtminstone till dess motsatsen under någon längre tid visat sig, det kunde finnas någon utsigt till att trycka ned behovet till 25,000 kronor. Det är ju en ganska vacker nedprutning, som här är gjord! På samma sätt förhåller sig med anslaget till

Fortifikationsdepartementet. Der hafva embetsverken begärt 18,000 kronor, men Kongl. Maj:t har äfven der ansett behofvet möjligen kunna tryckas ned till 10,000 kronor. Utskottet säger sjelft, och jag förmodar afdelningen gifvit uppslag dertill: »Utaf hvad sålunda förekommit framgår visserligen, att under de senare åren ifrågasvarande grenar af den militära förvaltningen medfört större utgifter än som motsvaras af de för dem disponerade anslagsbelopp». Af dessa tvenne förvaltningsgrenar, nemligen Artilleri- och Fortifikationsdepartementen, disponerar det ena omkring 507,000 kronor af det stora anslaget och det andra omkring 207,000 kronor. Den tredje grenen, Intendentsdepartementet, förfogar öfver återstoden, eller omkring 1,400,000 kronor i rundt tal. Jag skulle kunna framte ett dokument, icke äldre än några dagar, som innehåller ett approximativt förslag å Intendentsdepartementets andel i detta reservationsanslag, utvisande en antaglig behållning för 1878 af cirka 4,000 kronor. Det är sant, att detta anslag taget i sin helhet är stort, men det är ock sant, att de mångfaldiga behof som dermed skola bestridas, kräfva stora summor och äfven med den största hushållning är det svårt att få det att räcka till. Eljest ber jag Herrarne vara öfvertygade om, att Kongl. Maj:t icke vid denna Riksdag framkommit med begäran om förhöjning i detta anslag.

*Om förhöjning
i anslaget till
försvarsverket
till lands.
(Forts.)*

Herr von Rehausen: Då Herr Statsrådet och Chefen för Landt-försvarsdepartementet haft ordet sedan jag anmälde mig, skulle det vara öfverflödigt att jag yttrade mig. Jag vill därför fatta mig desto mera kort.

Af den utredning, som Utskottet här lemnat på grund af Kongl. Maj:ts proposition, syntes det, att vid 1876 års riksdag begärdes en förhöjning af 75,000 kronor i Artilleridepartementets andel af ifrågasvarande anslag, hvaraf dock endast 50,000 kronor af Riksdagen beviljades. Då således Riksdagen beviljade mindre än verkliga behofvet fordrade, så är det ju alldeles klart, att brist fortfarande skulle komma att uppstå. Så blef också fallet. Dessa brister uppingo 1876 till 49,000 och 1877 till 77,000 kronor i rundt tal, men de hafva hittills kunnat ersättas från behållningen å influtna försäljningsmedel. Denna inkomstkälla har numera utsinat, så att der finnes ingenting mer att taga. Utskottet hänvisar till inskränkingar, som skulle kunna göras på andra håll. Det är icke endast i denna punkt, som Utskottet hänvisat till sådana inskränkingar, utan äfven i många andra. Då man tar i betraktande, att det verkliga behofvet för Artilleridepartementet är 59,000 kronor, men Kongl. Maj:t endast begärt 25,000 kronor, uppstår ju sålunda en brist af 34,000 kronor, som nödvändigt måste ersättas genom inskränking på annat håll. Jag tror, att man aldrig bör gå så långt i sparsamhet, att man icke tillgodoser de oundgängliga behofven. Det synes alldeles tydligt, att Kongl. Maj:t, just genom att begära så mycket mindre än hvad behofvet kräffer, gjort afseende på den tryckta ställningen i

Om förhöjning
i anslaget till
försvarsverket
till lands.

(Forts.)

landet. Men då Kongl. Maj:t derjemte, enligt mitt förmenande, anvisat en väg för betäckande af dessa brister, som utan synnerliga uppoffringar kan beträdas, anser jag för min del att man icke bör undandraga sig de uppoffringar, som här äro föreslagna.

Jag får därför anhålla om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Den förste talaren började med att säga, att han gerna ville vara med om att spara; och detta är ett yttrande, som man många gånger får höra upprepas från det hållet! Men detta ord hinner knappast uttalas, förrän derefter kommer det lilla tillägget, att man icke vill spara »*just nu*» eller icke vid denna punkten, och detta upprepar man att höra nästan vid hvarje punkt. Jag betviflar därför mycket, att de, som sålunda tala så mycket för sparsamhet, dermed mena allvarligt. Och det skall verkligen intressera mig, om den ärade talaren skulle finna det lämpligt uppträda till Utskottets försvar, vid någon punkt i betänkandet, der Utskottet funnit skäligt nedsätta de begärda anslagen.

Hvad den nu föredragna punkten beträffar, föreställer jag mig, att, om man någonstades bör iakttaga sparsamhet, så bör det ske här. Kongl. Maj:t har nemligen till sitt förfogande ett anslag »för försvarsverket till lands i allmänhet», uppgående till det betydliga beloppet af 2,109,090 kronor. Nu har Herr Krigsministern visserligen ifrågasatt, att Kongl. Maj:t icke skulle vara berättigad att använda något af detta anslag för nu afsedda ändamål, ehuru väl han å andra sidan icke heller ville *frånsäga* Kongl. Maj:t en sådan rättighet. Huru Herr Krigsministern ville tolka denna Kongl. Maj:ts rätt blef således för mig ofattligt. Härmed må nu förhålla sig huru som helst, så föreställer jag mig dock, att, då anslaget under de föregående åren, då prisen i allmänhet voro höga, har befunnits tillräckligt, man, under nuvarande penningeförhållanden då prisfall är rådande på allting, borde utan svårighet kunna inbespara det erforderliga och obetydliga beloppet 35,000 kronor på detta anslag, vare sig nu detta sker vid ena eller andra grenen af förvaltningen, hvartill anslaget till försvarsverket i allmänhet får användas. Herr Krigsministern påstod visserligen att, enligt goda beräkningar, sådant icke skulle låta sig göra, då alla tillgångar af detta anslag komme att medtagas för andra ändamål; men detta beror på hur man räknar, och hvartill medlen användas. Jag fruktar att dessa beräkningar icke äro fullt rigtiga, om man jemför dessa med de föregående åren, samt de varuvärden som då funnos och nu kunna betingas. Med god vilja tror jag således att anslaget nog räcker. Jag tror därför, att Utskottet anfört så starka skäl för sitt afstyrkande utlåtande, att jag knappast väntade mig att man skulle opponera sig deremot. Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr Statsrådet Rosensvärd: Jag ber att få rätta ett litet misstag. Jag har icke sagt, att Kongl. Maj:t icke har dispositions-

rätt öfver anslaget för försvarsverket till lands i allmänhet, utan blott att denna dispositionsrätt är begränsad i de delar, som blifvit genom Konungens och Kamrarnes sammanstående beslut bestämda. Jag tror t. ex., att om Kongl. Maj:t skulle använda någon del af de medel, som äro bestämda för artilleri- och ingenjörhögskolan och hvilka medel äro inbegripna under det nu ifrågavarande stora anslaget, till uppköp af ved för fästningars och garnisonsorters behof, en sådan regeringsåtgärd svårligen skulle undgå anmärkning från Konstitutions-Utskottet; ty för denna skola har Riksdagen på Kongl. Maj:ts förslag fastställt stat. Således ligger inom detta anslag åtskilligt, hvaröfver Kongl. Maj:t icke fritt kan förfoga. Jag ber slutligen att få upplysa, att den handling, jag citerade, var en approximativ beräkning, grundad på 1878 års löpande kassakonto öfver den behållning, som antagligen skulle uppstå, sedan räkningarne inkommit.

*Om förhöjning
i anslaget till
försvarsverket
till lands.
(Forts.)*

Öfverläggningen var slutad. Efter det Herr Talmannen gifvit propositioner enligt de gjorda yrkandena, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

Mom. b).

I detta moment hade Utskottet tillstyrkt,

att den af Kongl. Maj:t äskade förhöjning med 10,000 kronor å Fortifikationsdepartementets andel af anslaget till »försvarsverket till lands i allmänhet» ej heller måtte af Riksdagen beviljas.

Friherre Leijonhufvud yttrade: Hvad jag yttrade vid den föregående punkten, gäller äfven denna, med afseende å hvilken jag har större detaljkännedom. Då jag icke väntar mig att kunna få någon ändring i Utskottets förslag, skall jag icke upprepa, hvad Kongl. Maj:t till stöd för sin framställning anför. Hvar och en kan sjelf taga kännedom derom. Jag medgifver att åtskilliga poster äro små; men många bäckar små göra en stor å. Och så är äfven förhållandet här. Oaktadt departementet afslår så många framställningar från landsorten som möjligt, lyckas man ändock icke få debet och kredit att gå i hop. Det är nog godt och väl, att Stats-Utskottet föreställer sig, att sådant bör kunna ske utan svårighet. Men om Stats-Utskottet, i stället för att »föreställa sig» sådant, ville begära uppgift från Arméförvaltningen om de utgiftsposter, som här förekomma, så skulle Utskottet få se, att någon ytterligare besparing icke är möjlig. Som sagdt, jag önskar visserligen bifall till Kongl. Maj:ts förslag; men jag väntar mig ingen ändring uti Utskottets hemställan i den föredragna punkten.

Herr Carl Ifvarsson: Jag tviflar visst icke på att om Stats-Utskottet begärde upplysningar från Arméförvaltningen, huruvida

Om förhöjning i anslaget till försvarsverket till lands.
(Forts.)

medlen vore använda eller icke, så skulle man nog få veta, att det finnes utvägar för alltsammans. Men deremot tviflar jag på, att det är nödvändigt att använda hela beloppet i fråga. Under de goda åren, då det fans godt om penningar, kunde man vara mera frikostig med anslaget. Men nu, då det är sämre tider, är det helt naturligt att Stats-Utskottet vill spara så mycket som möjligt. Det är alldeles icke gifvet att man, derföre att man har stora summor att förfoga öfver, skall nödvändigt bereda utvägar för dem alla. Jag tror, i likhet med Utskottet, att samma regel gäller för staten som för den enskilde, eller att, om man har god råd på penningar, så kan man göra öfver med mera. men att, om man icke har stora tillgångar, så får man ändock söka reda sig, och då får det mindre nödvändiga stå tillbaka. Så bör ock staten förfara. Jag anser, att då man icke visat, att en förhöjning i anslaget är oundgängligen nödvändig, hafva vi icke heller skäl att bevilja någon sådan.

Jag har icke hört några detaljerade uppgifter framställas, som visa att det är oundgängligen nödvändigt att tillöka anslaget, fastän jag visserligen anser att en sådan tillökning måhända kan vara behöflig i afseende på några små detaljer.

Deremot har man icke sagt, att en minskning vore möjlig i afseende på öfriga behof. Man har utan tvifvel blott tänkt att hvad, som förut kunnat utgå för det ena eller andra ändamålet, det kan äfven ske nu, och att således man icke behöfver göra besparingar, icke ens der sådana kunna göras.

Jag hemställer om bifall till den nu föredragna punkten och tror mig hafva för denna hemställan liksom ock beträffande den föregående punkten hafva anfört väl grundade skäl.

Vidare anfördes icke. Kammaren biföll Utskottets förslag.

Punkten 8.

Lades till handlingarne.

Om anslaget till ved och ljus vid fästnings- och garnisonsorter.

I *punkten 9*, som dernäst föredrogs, hade Utskottet hemställt, att Kongl. Maj:ts framställning om förhöjning med 20,008 kronor 50 öre, eller till 66,400, kronor af anslaget till ved och ljus vid fästnings- och garnisonsorter icke måtte bifallas.

Beträffande denna hemställan anförde

Friherre Leijonhufvud: Äfven med denna post är det sak samma, som vid den förra. Det är icke möjligt att hindra, det ved och ljus gå åt. Nu äro visserligen dessa artiklar billigare än förut, men det oaktadt och då bristen sedan i fjor uppgår till det betydliga beloppet af 30,000 kronor, så är det icke förhoppning om

att anslaget, äfven om detsamma beviljas till det af Kongl. Maj:t äskade belopp, skall blifva tillräckligt. Här förefinnes visserligen ett behof, som man icke kan undgå att fylla. Artiklarne i fråga måste till erforderligt belopp anskaffas, och Arméförvaltningen kan icke undgå att betala hvad de kosta. Bättre då att beträffande dessa saker lemna sitt bifall — i synnerhet, som posten i fråga ej är så stor, att den inverkar på statsregleringen — och i stället hålla sig till de stora posterna. Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Om anslaget till ved och ljus vid fästnings- och garnisonsorter.

(Forts.)

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Det vore verkligen förunderligt, om Kammaren bifölle Kongl. Maj:ts proposition i denna punkt, då det är ett verkligt faktum, att de artiklar, hvarom nu fråga är, undergått en sådan minskning i värde, att man med skäl kan ifrågasätta att det anslag, som förut beviljats i detta hänseende, äfven nu skulle vara tillräckligt.

Särskildt anser jag det icke vara lämpligt, att detta anslag nu fastställes för en längre tid, helst då de af Kongl. Maj:t gjorda beräkningarne, och som åberopats som skäl för anslagets höjande, äro uppgjorda för de sist förflutna åren, då ved och lysämne stodo uti oskäligt höga pris, jemförda med de nuvarande prisen på samma varor, utan man bör endast för tillfället tillse, att anslaget blir tillräckligt för det närvarande behofvets fyllande, hvilket efter all anledning kan ske med det anslag, som redan är bestämdt, efter de pris som nu finnas på de artiklar som här äro i fråga att inköpas.

Skulle åter anslaget emot förmodan och oaktadt de lägre prisen, icke räcka till, så lärer väl Kongl. Maj:t icke underlåta att under en följande riksdag komma med framställning i ämnet. Derföre, och då jag anser det vara olämpligt att under närvarande förhållanden öka ett ordinarie anslag för ett sådant ändamål, som här är i fråga, anser jag mig ega fullgiltiga skäl att yrka bifall till Utskottets framställning i förevarande punkt.

Herr Ola Andersson i Burlöf: Det är en vansklighet att inlåta sig i pröfning af alla dessa, vare sig större eller mindre anslag, som under de särskilda hufvudtitlarne förekomma. Ty förhållandet är, att många anslag öfverskridas med betydliga belopp, under det att andra lemna betydliga besparingar.

Jag är skyldig att gifva bevis för detta påstående, likasom jag ock anser det vara min pligt att icke fördölja hvad jag erfarit om hit hörande förhållanden.

Jag hade någon anledning att hos Arméförvaltningen söka upplysningar beträffande åtskilliga förhållanden med anslaget för husarregementet »Konung Carl den femtonde», särskildt hvad beträffar hushålningen med foder». Vid samma tillfälle erfor jag också, beträffande anslaget till beklädnad vid nämnda regemente, att förvaltningsdirektionen den 30 September 1878 till förvaltningen inkom-

Om anslaget till ved och ljus vid fästnings- och garnisonsorter.

(Forts.)

mit med förslag för år 1879, af hvilket förslag framgick, att man vid nämnda års slut befarade en brist af 35,000 kronor.

Arméförvaltningen hade återremitterat ärendet och fordrat förklaring — anslaget var betydligt större än den tid då persedlarne på passevolans uppehölls — hvarefter direktionen inkommit med infordrad förklaring, deri det visade sig att anslaget för åren 1877 och 1878 öfverskridits med icke mindre än 93,000 kronor. Orsaken, hvarföre detta förhållande ej yppades förut, var den, att man trott sig kunna betäcka bristen genom besparingar på annat håll eller på följande års anslag. Det hade också lyckats så till vida, som man till år 1878 genom andra besparingar bringat bristen ned till endast något öfver 37,000 kronor.

Jag har velat omnämna detta förhållande för att visa, att det icke lönar mödan att så mycket fästa sig vid dessa små poster, då vi hafva andra och större, som vida mera borde taga vår uppmärksamhet i anspråk. Under sådana förhållanden hemställer jag, huruvida det må vara skäl att bevilja en så liten post, som denna, innan man ännu tagit reda på förhållandena med de stora anslagsbeloppen. Stats-Utskottet har också från Arméförvaltningen infordrat dels bestämda uppgifter, så vidt detta låte sig göra, och dels approximativa uppgifter beträffande besparingarne och ställningen i allmänhet vid 1878 års slut. Emellertid hade Utskottet redan hunnit så långt i sitt arbete med denna hufvudtitel, att man icke ansåg det vara skäl att invänta de sålunda infordrade uppgifterna. Men om också detta varit förhållandet denna gång, så är det dock att hoppas, att Arméförvaltningen likasom öfriga förvaltande verk skola vid kommande statsregleringen komma att afgifva uppgifter, som kunna gifva någon bättre ledning i dessa frågor.

Chefen för Kongl. Landtförsvars-departementet, Herr Statsrådet Rosensvärd: Den siste talaren vidrörde ett ämne, som jag till äfventyrs på enskild väg hört talas om, men som dock icke på officiell väg kommit till Kongl. Maj:ts kännedom. Det rörde förhållandet med munderingsanslaget vid ett visst kavalleriregemente. Att vederbörande hushållat illa med detta anslag, kan ju vara möjligt, enär talaren säger sig hafva sett handlingar i ämnet, men, som sagdt, Kongl. Maj:t har icke fått någon anmälan härom. Arméförvaltningen kan icke disponera öfver anslag till hvad som vid regementena åtgår utöfver den för året fastställda staten, utan att först derom göra anmälan hos Kongl. Maj:t. Då någon sådan anmälan icke blifvit gjord, kan ju allt inskränka sig till en skriftväxling i ämnet mellan regementet och Arméförvaltningen, utan någon vidare påföljd. Möjligtvis har förvaltningsdirektionen vid ifrågavarande regemente i fråga om nya munderingspersedlars anskaffande anticiperat väl mycket på framtiden för att sedermera fylla årets brist genom besparingar på följande års anslag. Man kan nemligen omöjligt ordna munderingsväsendet så, att det på öret går i hop för

hvarje år. Men i alla fall, om än så kunde ske, kan jag dock icke inse, att frågan huruvida man i detta afseende hushållat bättre eller sämre vid ett visst husarregemente kan hafva någon inverkan på det särskildt i staten uppförda anslaget till ved och ljus vid fästnings- och garnisonsorter. Uti detta särskilda anslag har under senaste tiden uppstått brist, och jag har icke hört någon påstå att man misshushållat med anslaget. Den erforderliga kvantiteten af ved beräknades, då anslaget bestämdes, efter kubikinnehållet af då befintliga rum, och med stöd häraf fastställdes anslaget i enlighet med då gällande pris. Sedan dess har emellertid den ena nya byggnaden efter den andra tillkommit, och då jemväl dessa måste belysas och uppvärmas, är det klart att anslaget visat sig otillräckligt. Så t. ex inflyttade manskapet uti Svea artilleriregementes nya kasern till ena hälften i April 1876 och till andra hälften i April 1877.

Om anslaget till ved och ljus vid fästnings- och garnisonsorter.

(Ports.)

Hvad särskildt påståendet om vedprisens fallande beträffar, så vill jag icke bestrida, att man inom vissa landsorter har svårt att blifva af med sin ved. Detta tror jag emellertid orsakats af de föregående årens mindre goda skördar. I förhoppning att bereda sig ersättning härför började man nemligen att upphugga stora kvantiteter ved; och då alla skogsegare voro af samma tanke, är det klart att man deraf hade mer att sälja än som för tillfället kunde förbrukas. Någon annan förklaringsgrund kan jag icke finna. Och äfven om så är förhållandet, har detta visserligen i någon mån, ehuru icke betydligt, inverkat på vedprisen inom de större garnisonsorterna af det enkla skälet, att ved är en artikel, som, om den med fördel skall kunna afsättas, icke tål vid någon längre transport. Jag har här en uppgift på vedprisen i garnisonsorterna under åren 1876—1878 vid upphandlingstiden, som är på sommaren. Härutinnan visar sig under dessa år visserligen en prisskilnad, men som på flera orter icke öfverstiger 3 kronor per famn. På vissa orter är skillnaden mindre och på andra, särskildt i södra delen af landet, ingen.

Förhållandet må emellertid vara hvilket som helst, så ber jag endast få fästa uppmärksamheten derå att, ehuru under sistlidet år detta anslag öfverskridits med mer än 30,000 kronor, så har Kongl. Maj:t emellertid, med beräkning af de lägre vedprisen och under förhoppning att dessa skola fortfara äfven under 1880, nedsatt anspråket med en tredjedel eller till 20,000 kronor.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, blef Utskottets hemställan af Kammaren bifallen.

Punkten 10.

Bifölls.

Punkten 11.

Lades till handlingarne.

I anseende dertill att tiden redan långt framskridit, uppsköts den vidare föredragningen af förevarande utlåtande till Kammararens nästa sammanträde.

§ 2.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

Stats-Utskottets utlåtanden:

N:o 16, i fråga om beviljande af anslag till fortsättande af statens jernvägsbyggnader;

N:o 17, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, hamn- och brobyggnader samt samt vattenkommunikationer, äfvensom sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag;

N:o 18, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar; och

N:o 19, om anvisande af de i Regeringsformens 63 § föreskrifna kreditivsummor;

Bevillnings-Utskottets Betänkanden:

N:o 1, angående vilkoren för tillverkning och försäljning af bränvin; och

N:o 2, angående hvitbetssockertillverkningsafgiften;

Banko-Utskottets Memorial:

N:o 3, i fråga om afskrifning ur Riksbankens hufvudkontors räkenskaper af åtskilliga fordringar;

N:o 4, i fråga om afskrifning ur afdelningskontorets i Göteborg räkenskaper af åtskilliga fordringar; samt

N:o 5, i fråga om förhöjning af den f. d. Registratorn vid Riksbankens afdelningskontor i Malmö C. J. Westrell vid erhållet afsked meddelade pension.

På framställning af Herr vice Talmannen *Wijk*, beslöts att dessa ärenden skulle uppföras främst å den föredragningslista, som för nästa sammanträde komme att upprättas.

§ 3.

Justerades protokollsutdrag.

§ 4.

Upplästes ett till Kammararen ankommet så lydande sjukbetyg:

Att Domprosten m. m. C. V. Linder, som i går inträffat i sitt hem, för att i dag återvända till Stockholm, vid nu af mig verkställd bröstundersökning, befunnits lida af svårare strup- och luft-rörskatarr, i följd hvaraf han icke får lemna sina ruin.

det varder härmed intygadt.

Westerås 3 Mars 1879.

Dr Fr. Claréus,
Lasarettsläkare.

§ 5.

Friherre *I. O. H. Koskull* erhöll, på derom nu anmäld begäran, ledighet från riksdagsgöromålen under 10 dagar från den 16 i denna månad.

Kammarrens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 11 e. m.

In fidem
H. A. Kolmodin.